De Volks-Kinderbibliotheek van Nellie

CHINEESCHE SCHIMMEN

VERTELLINGEN EN LEGENDEN
UIT CHINA

(VOOR KINDEREN VAN 12 JAAR EN OUDER).

BEWERKT OF VERTAALD
DOOR
. . . NELLIE . . .

Uitgave
Mosereeuw en Boyten
Rotterdam

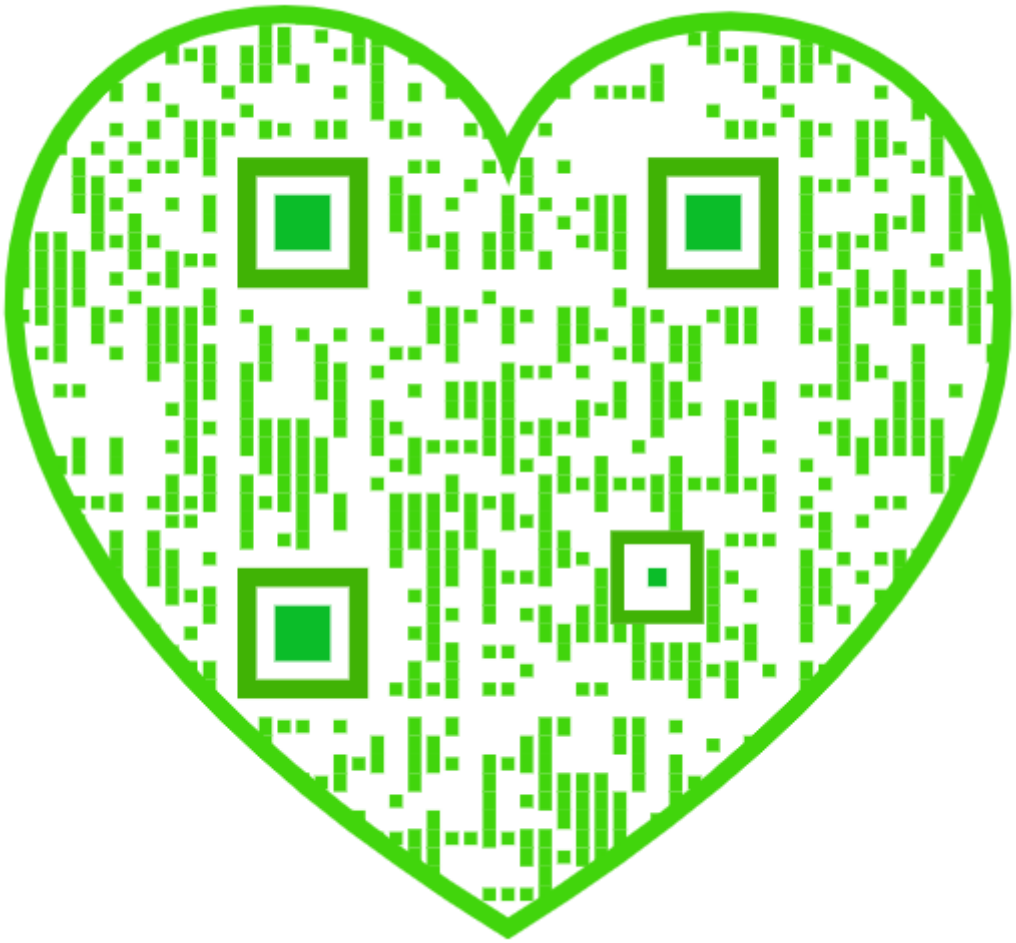

IC-0 K
Chin

CHINEESCHE
: SCHIMMEN :

VERTELLINGEN EN LEGENDEN

UIT CHINA

VOOR KINDEREN VAN 12 JAAR EN OUDER.

BEWERKT OF VERTAALD

DOOR

. . . NELLIE . . .

UITGAVE
MASEREEUW & BOUTEN.
ROTTERDAM.

p 04122409 4
B 1001 2927020

INFORMATIECENTRUM JEUGDLEKTUUR
Binnenrotte 102
3011 HC Rotterdam
Telefoon 010 - 13 50 40, toestel 117

J76

INHOUD.

No.		Bldz.
1.	De Verloren Bruid	1
2.	Een Berg-Chinees	11
3.	Wijsheid	20
4.	De Geboorte van den Wijze . . .	28
5.	De Vergiffenis van den Boeddhist	37
6.	Een Zendeling	43
7.	Een en ander uit de Chineesche Letterkunde	50
8.	Het Grootste Wonder van China.	58

De verloren Bruid.

Een Chineesch Familie-tafereeltje.

[Een Franschman die langen tijd in Noord-China woonde, was door zijn betrekking in staat wat dieper door te dringen in het Chineesche familieleven, dat gewoonlijk voor den vreemdeling een sterk ommuurde vesting is: ontoegankelijk en ondoordringbaar. Om de gevoeligheid zijner vrienden te sparen, die, als beschaafde Chineezen, heel goed eens het Fransche blad in handen konden krijgen waarin hij het familiegeschiedenisje schetste, gebruikte hij, in plaats van namen, letters om de personen aan te duiden. Maar voor de gezelligheid vervang ik die door namen, die ik uit een vertaald Chineesch boek heb opgevischt. De plaats der handeling is een stad in de nabijheid van Peking. N.]

* * *

De eerzame bankier In-pho beroemde zich de gelukkige vader te zijn van twee veelbelovende zoons. Dat hij ook de vader was van drie bloeiende dochters, achtte hij, naar Chineesche opvatting, een minder glorierijk feit. Maar de meisjes waren er nu eenmaal, en hij was een goed vader voor haar. Sedert vele manen (wij zouden zeggen jaren, of maanden, N.) had hij met zijn ouden vriend Chang-lin, den theekoopman, afgesproken dat zijn oudste dochter

You de vrouw zou worden van Chang-lin's zoon Liang.

Natuurlijk kenden de aanstaande echtgenooten elkander slechts bij naam, of hadden zij elkander in elk geval niet meer gezien sedert hun allervroegste kindsheid; want zelfs bij onderlinge bezoeken van zeer vertrouwde vrienden, worden mannen en vrouwen afzonderlijk ontvangen. Mevrouw ontvangt de dames in haar vertrekken, waar ze, onder het knabbelen van zoetigheidjes, praten over alles wat Chineesche dames belang inboezemt. Mijnheer ontvangt in zijn vertrekken de heeren, en al rookend hebben zij het over koetjes en kalfjes, over letterkunde, en vooral over zaken. 't Is een beetje vervelender dan bij ons, maar in China is 't heel deftig, zóó.

Toen de twee families het over het huwelijk eens waren en de verlovingsgeschenken reeds waren uitgewisseld, bleef er niets meer te doen dan den huwelijksdag vast te stellen. Maar daar werd In-pho naar Peking ontboden, voor een zeer dringende zaak. Twee of drie dagen op zijn hoogst zou hij wegblijven. Den morgen dat hij te paard naar de hoofdstad reed, drukte hij zijn vrouw op het hart toch vooral goed op het huis te passen, en op al het jonge volk, dat in 't vooruitzicht der vroolijke bruiloftsfeesten reeds half dol was.

Nu wilde het toeval dat er dienzelfden dag een troep kunstenmakers en koordedansers in het stadje kwam; geen gewone kermistroep, maar een troep echte kunstenaars in hun soort, alom befaamd; kunstenaars zooals men er daar

nog nooit gezien had en voorloopig wel niet weer zien zou. De heele stad was er vol van. Men sprak er over in de hotels, de theehuizen, de winkels en de binnenhuizen; over dàt en niets anders. Ook tot de familie van In-pho was het gerucht doorgedrongen; het jonge volk was er heelemaal opgewonden van, en brandde van begeerte de kunstenmakers te gaan zien.... „De gelegenheid was zoo mooi!" pleitten zij; „Vader is er niet en dus...."

„Maar kinderen!" riep de onthutste moeder uit; „daar mag jullie niet eens over denken!" Jawel, mogen of niet, ze dachten er wèl over, de meisjes even goed als de jongens; en ze drongen er bij Moeder op aan óók. Waarom zouden ze niet naar de komedie gaan? Iedereen ging!...

„Maar 't is onmogelijk," betoogde de moeder; „je zuster die de bruid is kan zich maar niet zóó in 't openbaar vertoonen!" — „Jawel", pleitten de kinderen, „'t was wèl mogelijk; heel goed zelfs. Niemand zou er achter komen. De meisjes gingen diep gesluierd, in haar wagentje; en in de komedie zouden ze een verscholen hokje huren, zoo'n afgeschoten plekje met een bamboevlechtwerk er voor...."

Nu, Moeder liet zich bepraten, en 't geschiedde gelijk het jonge volk begeerde. Het theater, een groot gebouw met matten gedekt, stond midden in het open veld, een kwart mijl ver van de stad. Het stroomde vol, dat kon men wel zien aan de menigte wagentjes en rijdieren, en aan de drommen bedienden, draagstoel-

sjouwers, fakkeldragers en zoetelaars die er om de tent heenzwierven, bij het licht der lantarens van geolied papier.

Of de voorstellingen de moeite loonden weet ik niet. Maar in elk geval, de komedie duurde heel lang, en ging juist uit op het oogenblik dat er een vreeselijk onweer losbarstte. Ieder die de tent uitkwam zocht een goed heenkomen. Onze jonge vrienden, her- en derwaarts geslingerd door den woesten menschenstroom, trachtten te vergeefs bij elkander te blijven en in goede orde naar huis te gaan. Een opdringende menschengolf dreef ons vijftal uiteen, en plotseling zag de kleine You zich weggeduwd van de haren en meegesleept door een dravende menigte. Wat nu? Hoe moest ze nu haar groote broers terug vinden, haar zusjes, haar moeder en de bedienden en het wagentje? De regen stroomde, de wind gierde, en bij iederen voetstap gleed het arme kind in de glibberige modder uit; telkens was zij in gevaar onder den voet te raken, of een trap te krijgen van een paard of een ezel, of overreden te worden door een rijtuig of een overvollen omnibus. Wat te doen? Om hulp roepen? Maar dan zou men te weten komen wie zij was... en wat een schandaal! Een meisje van goeden huize, een bruid nog wel, alleen en verdwaald op dit uur van den nacht! Ze zou nog liever sterven! 1) En ze liep maar door, bibberend van de koû, geheel met slik bespat, het hoofd diep weggedoken in haar

1) Niet vergeten dat we in China zijn! N.

kap, den sluier dicht om zich toe halend. Ze hoopte onderweg den familie-wagen nog wel te ontmoeten. Ze zouden wel naar haar komen zoeken. En in 't ergste geval: zóó ver was ze niet van huis en ze kende den weg.

Maar zoetjes aan verliep de menigte; voertuigen en voetgangers werden schaarscher. Een draagstoel kwam nog langs haar voorbij, in den rossen gloed der vlammende toortsen; daarna nog enkele groepjes met zwaaiende lantaarns. Dat was alles. En daar stond zij nu, in den donker alleen, in den razenden regen, en durfde geen voet verzetten. Van den weg zag zij geen spoor meer. Rondom haar niets dan nacht, storm- en onweersnacht met zijn geluiden en verschrikkingen. Een windvlaag wierp haar omver. Toen bleef zij zitten, snikkend maar vastberaden. 't Was met haar gedaan: nooit, nooit zou zij het ouderlijk huis terugzien!

Hoelang was ze daar geweest? Een oogenblik?... Verscheiden uren?... Ze wist het niet. Eensklaps schitterde er een lichtstraal in de duisternis. Zij hoort stemmen... het gehinnik van dieren. De stemmen komen nader, en meer dood dan levend voelt zij zich plotseling beetgepakt, opgeheven door twee sterke armen. Dieven?... Neen, goed volk: een meester en zijn dienaar. De meester is een jonge koopman die van zijn reis terugkeert; zijn „mafoe" of dienaar gaat als fakkeldrager vóór hem uit; de hoornen lantaarn hing aan den stijgbeugel van diens muildier vast. Eensklaps was het dier op zij gesprongen en stil blijven staan,

geschrikt van een hindernis, — zeker een tak die is afgewaaid, of een bos hout van een kar gegleden. Maar de takkebos beweegt zich . . . snikt. . . . 't is een vrouw! De koopman is van zijn paard gestegen, en wil bij het licht van de lantaarn zien wie de vrouw is die door zijn knecht werd opgeraapt. De kleederen toonen aan dat het geen meisje uit het volk is, en nog veel minder een straatzwerfster: het is de dracht van een meisje van goeden huize. Met eenige moeite schuift hij den sluier ter zijde. Nu weet hij het zeker: de omstandigheden waaronder hij het meisje aantrof, zijn wel wat zonderling voor een deftig Chineezinnetje, maar aan heel de uitdrukking van het kinderlijk gezichtje, aan de bedroefde oogen, nog nat en gezwollen van de tranen, ziet hij dat het geen gewone straatloopster is.

En het arme kind vertelt, na lang aarzelen, haar geschiedenis. Ze noemt haar naam niet, — ze schaamt zich zoo! De jonge man stelt haar gerust: de stad is niet ver meer. Als ze maar zegt wie haar ouders zijn, dan zal hij haar naar huis brengen.

Maar nu begint zij weer hevig te snikken. Neen, neen, dat nooit! Thuis komen zóó, teruggebracht door een vreemdeling . . . nooit! De buren zouden haar zien en bespotten; heel de wijk zou haar bebabbelen, ze zou een schandvlek zijn voor haar familie, zij, een verloofde!... Want ze was verloofd, en dat was juist het erge van de zaak!

Ja . . . dat was erg. De jonge man was er

zelf ontdaan van. Had hij ook niet een bruid? Verbeeld je eens dat die zich in zoo'n toestand bevond! Dat zou toch verschrikkelijk zijn!

„Neen, zeker," zegt hij; „zóó moogt u niet thuiskomen, te paard en in 't gezelschap van den eerste den beste! We zullen eerst naar mijn ouders gaan, die hier vlak bij wonen. Mijn moeder zal u verzorgen, ze zal u droge kleeren geven en u thuisbrengen in een draagstoel, zoodat de voorbijgangers en de buren u niet zien kunnen. U kunt zich gerust aan mij toevertrouwen. Mijn familie staat te goeder naam en faam bekend. Mijn vader is Chang-lin, de theehandelaar."

Deze bemoedigende woorden die het arme kind moesten geruststellen, hebben juist een omgekeerde uitwerking. . . . Van beangst wordt het meisje wanhopig. . . . De jonge man moet haar maar laten waar zij is. . . . zij heeft niemand noodig. . . . ze is diep ongelukkig. . . . En als de jonge man blijft aandringen, stamelt ze, doodelijk verlegen en bijna onhoorbaar: „Mijn vader is de bankier In-pho!"

„Mijn bruid!" riep de jonge man uit.

„Ja, dat was ik. Maar nu is alles uit. Ga heen en laat mij!" 1) Zijn bruid! Een oogenblik stond de jonge Liang als van den bliksem getroffen; maar ook slechts een oogenblik. . . . Waarom moest het uit zijn? Ze was zoo lief, die kleine You, zoo bekoorlijk ondanks haar beschreid gezichtje en haar druipnatte kleeren;

1) Niet vergeten dat verloofden elkaar niet zien mogen in China, en dat meisjes uit den deftigen stand er een hoogst teruggetrokken leven leiden. N.

en zoo licht als een vogeltje, dacht hij, terwijl hij haar op zijn muildier tilde. En achter haar opstijgend nam hij de teugels. Rustig vervolgde hij toen zijn weg, voorafgegaan door zijn mafoe met de lantaarn. Misschien smaakte deze jeugdige zoon van het Hemelsche Rijk wel ten volle een vreugde die voor verreweg de meeste kinderen van zijn ras iets geheel onbekends is: die van te weten dat men iets doet dat niet alle dagen gedaan wordt. Inderdaad, deze eerste ontmoeting, deze vrijwillige verloving op den eenzamen openbaren weg, midden in den storm, was iets verre van alledaagsch!

Vermoedelijk hebben de ouders, althans aanvankelijk, de zaak met een minder gunstig oog en in een minder romantisch licht bezien. Het zou niets vreemds zijn geweest, indien ze de kleine You naar haar ouders hadden terug gezonden, met de volle vrijheid om uit te kijken naar een anderen liefhebber. Het viel anders uit: dank zij welk wonder — ik weet het niet. 1) Zeker is het dat na een half uurtje de kleine You, opgedroogd en wel te moede, in een draagkoetsje stapte, om onder geleide van haar aanstaanden schoonvader huiswaarts te keeren.

't Was tijd dat zij thuiskwam. De toestand daar begon hachelijk te worden. Papa In-pho had zijn zaken bijzonder vlug afgedaan en was dienzelfden avond thuis gekomen, een dag vroeger dan hij bepaald had. Men begrijpt zijn

1 Ik vermoed: Papa Chang-lin had Europeanen ontmoet, en van hen wat vrijzinniger begrippen overgenomen. N.

ontzetting toen hij, aankomende, het geheele huis leeg vond; en zijn woede toen hij, een poosje daarna, zijn familie zag thuiskomen, — en in welk een staat! Eerst zijn al te toegefelijke vrouw met zijn oudsten zoon; daarna de jongste, aan iederen arm een zusje meêsjorrend... Maar de derde? de bruid? . . Weg! niet te vinden, o ramp!

De eerste schok was vreeselijk. Het vaderlijk gezag 1) miskend, weerstreefd, de familie te schande gemaakt; — dat was meer dan genoeg om den vreedzaamsten bankier te doen verkeeren in den onverzoenlijksten rechter. De schuldigen lagen vóór hem, het hoofd ter aarde gebogen, en wachtten hun vonnis af. Ze dachten dat hun laatste uur geslagen had. 2) Maar de toorn van den beleedigden vader sloeg alras neer. Al maakte hij ze allemaal in eens dood, daarmeê was het onherstelbare niet ongeschied... Neen, *hij* moest verdwijnen, *hij* mocht deze schande niet overleven. 3) En plotseling kalm geworden, had hij zich voorbereid op een eervollen zelfmoord; in fraaie letters schreef hij zijn laatsten wil op; en juist stond hij op het punt de drie of vier opiumpilletjes in te slikken die hem een zachten dood zouden doen sterven, toen een dof gerucht van de straat hem bereikte: geroep, geklop op de deur. Twee draagstoelen, vergezeld van fakkeldragers, kwamen den voorhof op en bleven voor de zuilengang

1) En dat beteekent zoo iets in China! N.

2) Het hoofd des huizes in China is meester over leven en dood der zijnen. N.

3) Een Chinees neemt zulke dingen vreeselijk ernstig op. N.

staan. Uit den eerste steeg een oud heertje met een bril op, uit den tweede een klein gesluierd vrouwefiguurtje. De oude heer nam dat kleine vrouwtje bij de hand, en bracht haar glimlachend bij den heer des huizes. Deze, op den drempel verschenen om den bezoeker te verwelkomen, mompelde, niet zonder verlegenheid: „De voortreffelijke Chang-lin, de vorst onzer theehandelaren!" En het antwoord luidde: „Hij zelf, het nietige winkeliertje, en altoos uw zeer nederige vriend. Hij brengt u het verloren kind, en — hij neemt zijn woord niet terug!"

De twee vrienden, teeder bewogen, wenschten elkander geluk; en de avond die zoo noodlottig dreigde af te loopen, werd doorgebracht in vertrouwelijke gesprekken, bij den geur van heete thee en den rook van lange pijpen.

Eenige dagen later ging er een vroolijke bruidsstoet langs de straten, op het geluid van fluiten en tamboerijnen. Nooit zag men schooner feest, nooit vroolijker stoet. De echtgenoot, in zijn eerezetel, trok aller blikken tot zich: alle voorbijgangers merkten op dat zijn gezicht straalde, alsof hij de volkomenste zekerheid had van het volkomenste huwelijksgeluk. Jawel; gelukkiger dan zijn landslieden, *wist* deze bruidegom wie en wat er verscholen zat achter de gesloten zijden gordijnen van de palankijn (draagstoel) die achter hem aan kwam. Voor de allereerste maal wellicht sedert China op de aarde bestaat, trouwde men er, in den deftigen stand, eens niet in den blinde! MARCEL MONNIER.[1])

[1]) Alle vertalingen en bewerkingen in dezen bundel zijn van mij. N.

Een Berg-Chinees.

Op de helling van een der bergen die Zuid-China tot zulk een mooi landschap maken, stond eens een armzalige hut, het eigendom van een eenvoudigen Chineeschen boer, Tong-Fang geheeten. De wanden van de hut bestonden uit dikke bamboestengels, en vlechtwerk van platgeslagen bamboebast. De openingen waren toegestopt met leem. De vloer was ongeplaveid, niets dan aangestampte aarde. Eenige planken tot een bank samengetimmerd, vormden het voornaamste meubelstuk, en van losse steenen had Tong-Fang zich een haard gebouwd om zijn rijst en thee te kunnen koken. Het bosch achter zijn hut leverde hem brandhout in overvloed; een beekje dat niet ver van zijn woning stroomde gaf hem heerlijk water. Een lapje ontgonnen grond verschafte hem groenten, en een rijstveldje leverde hem rijst genoeg voor zijn onderhoud. Zijn kleederen verdiende hij met het verkoopen van gehakt hout; en zoo leefde Tong-Fang rustig en tevreden. Weelde kende hij niet, en daar zijn behoeften gering waren kende hij ook geen gebrek.

Niet ver van zijn woonplaats had een Duitscher, die voor zaken in China was, een soort van optrekje, waar hij de heete zomermaanden doorbracht. Een van diens geliefkoosde wandelingen was de berghelling waar Tong-Fang's

hutje lag, omdat men van daar zulk een heerlijk uitzicht had op de vlakte en de bergen in den omtrek. Zoo doende had hij kennis gemaakt met Tong-Fang, ja was er een zekere vertrouwelijkheid ontstaan tusschen den Chinees en den vreemdeling. Tong-Fang was altoos blij als hij zijn Duitschen vriend zag aankomen. Die moest dan uitrusten op het bankje voor de hut, en de nederige gastheer haastte zich voor zijn gast een lekker kopje thee te maken. En onder het slurpen van het geurige warme vocht vertelde Tong-Fang dan iets uit zijn leven, zóó dat de Duitscher er later een geregeld verhaal van kon samenstellen.

Tong-Fang was op den berg geboren en het eenige kind zijner ouders. Van hen had hij geleerd tevreden te zijn met zijn nederig en sober bestaan. Maar toch leefden er twee vurige wenschen in het hart van den opgroeienden jongeling: de eerste was om voor ieder van zijn ouders een prachtige doodkist te koopen. Niet dat hij ze dood wenschte; maar de eerbied der Chineezen voor ouders en ouden van dagen is zeer groot, en een prachtige begrafenis, waarbij natuurlijk prachtige doodkisten behooren, is een der liefdediensten die het kind, zoo mogelijk, aan zijn ouders verplicht is. En daar nu zoo'n doodkist een kostbaar stuk is, begint men er al bijtijds voor te zorgen.

Dank zij zijn arbeidzaamheid en spaarzaamheid, gelukte het hem genoeg geld bijeen te krijgen voor twee mooie doodkisten. En toen zijn goede ouders stierven was het hem een

troost in zijn droefheid, dat hun overblijfselen rustten in fraaie kisten, het geschenk zijner liefde; en nooit verzuimde hij bij hun graf de kaarsjes te ontsteken, die het bewijs zijn dat de levenden de geesten der afgestorvenen blijven eeren en ontzien.

Tong-Fang's tweede wensch was zich een vrouw te koopen. Zonen van aanzienlijken huize hebben zich daarover niet te bekommeren. Voor die zoeken de ouders een bruid, en deze krijgen zij eerst na de huwelijksvoltrekking te zien. Maar bij de lagere standen zoekt de jonge man zich onder de meisjes van zijn kennis zelf de bruid uit die hij koopen wil. En zoo had onze Tong-Fang ook reeds zijn keus gevestigd, en het meisje wilde hem ook wel. De overeenkomst met haar vader werd gesloten; Tong-Fang zou tegen een bepaalden bruidschat het meisje krijgen; het eenige waarop men wachten moest was de uitslag der eierproef. Die was nog in zwang in de afgelegen streek waar Tong-Fang woonde. Uit een dozijn eieren moest het meisje er zes kiezen; die werden onder een broedsche hen gelegd en uitgebroed. Zooveel haantjes er uit die eieren te voorschijn kwamen, op zooveel zonen mocht het aanstaande echtpaar rekenen... Helaas, uit de eieren van Tong-Fang's bruid kwamen niets dan hennetjes! Hij zou dus niets dan dochters krijgen. Dus kon het huwelijk niet doorgaan; want al komt het natuurlijk wel voor dat een Chinees zijn vrouw liefheeft, — de vrouw is in China tòch niet geacht. Men duldt haar als een noodzakelijk

kwaad. De zoon die den naam van het geslacht zal voortplanten, wordt met groot gejubel in het leven verwelkomd; de dochter, die een lastpost is, is nooit welkom; ja als er te veel dochters zich aanmelden, worden ze, althans in veel streken, naar oud gebruik gedood. Tong-Fang zag dus maar liever van het huwelijk af. Het deed hem veel verdriet dat het zoo uitliep, want hij had zich reeds vertrouwd gemaakt met het denkbeeld van een gezellig leventje daar boven op zijn berg, met een zacht en werkzaam vrouwtje, en een paar zonen op zijn knie... Een enkele dochter mocht er dan wel bijkomen. En nu was hij weer geheel alleen in zijn hut.

Op den duur werd die eenzaamheid hem te drukkend, en besloot hij de wijde wereld in te gaan. Den heelen winter liep hij met dat plan rond, en toen de lente kwam bracht hij het ten uitvoer. Hij ging naar het bosch en kapte een groote menigte van de mooiste bamboestammen. Toen hij er genoeg had wierp hij ze in de beek, die ze voor hem naar het dal bracht. Hij ging er te voet heen, en waar de bamboestammen lagen opgestapeld tegen een dammetje dat hij er tijdelijk voor gelegd had, ving hij ze op en bond ze tot een vlot bijeen. Dat vertrouwde hij toe aan het riviertje waarin de beek uitmondde. Hijzelf, voorzien van mondvoorraad voor verscheiden dagen, ging boven op het vlot zitten, waarop hij, ook van bamboe, een soort van hokje had gemaakt om 's nachts te slapen. En zoo dreef hij de wereld in,

waarheen en zoover de stroom hem brengen wou.

En dat was ver. De stroom bracht hem ver buiten 't gebied zijner bergen, in de vlakte van Kiangsi. Hij zag groote steden, waar het krioelde van menschen die er woonden of die er ter markt gingen. De vlakte was vruchtbaar; de rijst groeide er vrij wat weliger dan boven op zijn berg, en de menschen zagen er vroolijk uit. Blijkbaar verdienden ze hier ook meer geld; althans, ze sprongen luchtig om met de koperen zilverstukjes, die in zijn streek een heelen schat vertegenwoordigden.

De gewillige stroom dreef hem maar steeds verder, en zoo kwam hij in het wijde Poyangmeer. Hij wist niet wat hij zag. Van zulk een watervlak had hij nooit gedroomd. Waar de zon er op scheen leek het wel louter goud, en ontelbare scheepjes met vroolijke witte zeilen gingen zijn vlot in alle richtingen voorbij. Hij keek rond als in een tooverland, en kon zijn oogen nooit genoeg verzadigen. Maar te midden van al dat vroolijk gewoel voelde hij zich op eens weer zoo vreeselijk eenzaam; hij had wel zóó weer willen terugkeeren naar zijn geboorteplaats. Dat ging echter niet; en de droevige bui dreef ook weer over.

Hij zwierf vrij lang rond op het meer, en vond eindelijk een uitgang die hem bracht in den grooten Yang-tsé-stroom. En nu brachten hem de snelle golven naar de groote handelsstad Shang-hai. Daar zocht en vond hij een kooper voor zijn prachtige bamboestammen, en de opbrengst er van stelde hem in staat eenigen

tijd onbekommerd te leven. Hij bekeek op zijn gemak de mooie stad, waarin het krioelde van vreemdelingen. Hij had wel eens hooren praten over die „vreemdelingen" en er niet altoos goeds van gehoord. Hij stelde ze zich voor als booze wezens, was er bang voor, en begreep in het eerst niet dat men ze daar zoo vrij liet rondloopen. Maar allengs gewende hij er zich aan.

Doch tevens voelde hij zich in de volkrijke stad verlatener dan ooit, en hij verlangde op nieuw zich een vrouw te koopen. Aan bekenden die hij gemaakt had vroeg hij hoe hij het aanleggen moest, en deze verwezen hem naar een huwelijksmakelaar. Tot nog toe had Tong-Fang van het bestaan van zulke wezens niets afgeweten, maar zich schikkend naar 't gebruik, toog hij er op af. De huwelijksmakelaar ontving hem heel vriendelijk, en deed onderzoek naar de som die Tong-Fang besteden kon, en zei dat hij hem heel goedkoop een vrouw verschaffen kon; maar zij had een klein gebrek, zij was blind aan *dit* oog — zei de makelaar en wees op zijn rechteroog. Tong-Fang had liever een gave vrouw gehad; maar de makelaar bepraatte hem en zei dat het toch zoo erg niet was, en dat hij haar immers zoo goedkoop kreeg omdat zij blind was aan *dit* oog, — en nu wees hij op zijn linker. Tong-Fang was te onergdenkend om te zien hoe erg hij werd beetgenomen, en sloeg toe. Hij betaalde de koopsom, en over acht dagen zou hij zijn bruid thuis krijgen. Een eierproef was niet noodig, daar wist men in Shang-hai niets van. Dat bezwaarde

hem wel een beetje, maar hij schikte zich al weer.

Hij maakte nu toebereidselen voor de bruiloft. Hij had nog heel wat geld van zijn bamboe, kon er dus een mooi feestje van maken, en vond natuurlijk „vrienden" genoeg die 't meê wilden helpen vieren. Den negenden dag kreeg hij zijn bruidje thuis, diep gesluierd, naar landsgebruik. Eerst na het feest mocht hij haar den sluier afnemen... Toen ontdekte hij dat zij aan beide oogen blind was. Het was een grievende teleurstelling voor Tong-Fang. Wat moest hij doen met een blinde vrouw? Hoe kon hij haar meê naar huis nemen? Maar 't arme schepsel kon niet helpen dat de makelaar hem bedrogen had, en zoo sprak hij geen hard woord tot haar.

Den volgenden dag moest hij zijn vrouw aan de bruiloftsgasten laten zien en mochten deze hun opmerkingen maken. Hij zag er erg tegen op; maar wat was zijn leed, vergeleken bij dat zijner jonge vrouw! De ruwe mannen spaarden haar niet en zeiden allerlei grievende dingen. Toen werd in den eenvoudigen bergbewoner de ridder wakker: hij begon iets warms te voelen voor het arme schepsel dat zooveel beleedigingen moest verduren. Ze was wel blind, maar ze was nu eenmaal zijn vrouw; hij begreep dat hij haar niet meer verlaten mocht, en besloot hard te werken voor hen beiden.

Het geld van de bamboe was nu schoon op, en hij ging werk zoeken in de groote stad. Dat gelukte hem niet zoo heel spoedig; maar eindelijk vond hij werk bij een vreemdeling.

een Europeaan: die nam hem aan om de rickshaw te trekken. 1) Zoo verdiende hij de rijst voor zich en zijn blinde vrouw.

Het was een zachte goede vrouw, en Tong-Fang ging heel veel van haar houden. En toen de lente weer in 't land kwam schonk zij hem een zoon. Geen prins van den bloede kon met meer liefde en vreugde ontvangen worden, dan deze zoon van den armen koelie en zijn blinde vrouw, en met meer moed dan ooit trok Tong-Fang de rickshaw van zijn meester.... Maar de vreugde was van korten duur. Het vrouwtje was nooit sterk geweest, en de geboorte van het kind had haar voor goed geknakt. Ze bleef sukkelen. En toen op een avond Tong-Fang's meester wat laat uitbleef, en zijn koelie eerst midden in den nacht naar huis kon gaan, — vond hij zijn arme vrouw dood op de slaapstee. Het teere kindje stierf den volgenden morgen ook. Tong-Fang was als verlamd van smart. Maar hij mocht niet uitschreien. Hij was maar een koelie, en zijn meester wachtte op hem. Kwam hij niet op tijd, deed hij zijn werk

1) Een rickshaw is een klein licht wagentje voor één persoon, dat door een koelie (sjouwer) getrokken wordt. Het moet voor Europeanen een ellendig gezicht zijn, menschen te zien gebruiken als lastdieren. Maar daar hoeven we anders niet voor naar China (of Japan) te gaan: de trekschepen langs onze vaarten worden dikwijls voortgetrokken door mannen; en wat men in China niet ziet dat ziet men hier: dat een *vrouw* den trekriem over de borst slaat, en hijgend voortsjouwt langs het jaagpad, — terwijl de man, moe of lui, aan het roer zijn pijpje rookt. N.

niet goed, dan werd hij ontslagen, en honderd anderen stonden te hunkeren naar zijn postje. Zoolang hij wilde eten in de groote stad moest hij werken, om het even of daar thuis zijn vrouw en kindje dood lagen.

Hij liet ze begraven en werkte nog een poosje door; maar 't werd hem in de vreemde stad hoe langer hoe eenzamer. Hij kreeg heimwee naar zijn stillen berg. Maar... kon hij er heen terugkeeren? Zijn hut zou vervallen zijn, zijn akker vol onkruid; dat echter was het ergste niet. De graven zijner ouders waren al dien tijd verwaarloosd geworden; niemand had offers gebracht aan de geesten der gestorvenen.... Zouden ze hem niet straffen? Maar het verlangen naar zijn oude woonplaats was sterker dan al zijn overwegingen. Hij zei zijn dienst op, gaf zijn meester de kleeren terug die hij als rickshaw-koelie gedragen had, pakte zijn armzalig bundeltje bijeen, en begaf zich op weg — te voet.

't Was nu geen sprookjestocht, zooals een jaar te voren, toen hij als koning op zijn vlot over den rug der golven gleed. Zijn voeten werden wond van het vele loopen over hobbelige wegen; maar hij gaf het niet op. Hij wilde naar huis toe, naar huis!

En eindelijk bereikte hij zijn huis. Ja, het was zooals hij gedacht had: de hut was vervallen, en het onkruid tierde welig op den akker. Hij was er eenzaam als te voren — en zonder dak. Diep ongelukkig schreed hij naar de rustplaats zijner ouders.... Hoe zou die er uitzien? Maar tot zijn blijde verbazing zag die er goed

onderhouden uit, en een wierookstokje stond er voor te branden. Wie mocht dien liefdedienst hebben bewezen aan de verlaten dooden? Was het niet iets bovennatuurlijks? Een groote angst overviel hem, en als geslagen viel hij ter aarde.

Toen hij weer tot zich zelf kwam keek hij om naar een schuilplaats voor den nacht. Hij liet zijn blikken gaan over het vreedzame dal aan zijn voet. Alles was daar zooals het vroeger geweest was; ook het huisje zijner eerste geliefde stond nog op zijn oude plaats. Eensklaps ziet hij een menschelijke gedaante het smalle bergpad opklauteren .... een vrouw.... zijn eerste bruid!... Beschaamd om zich te vertoonen zoo als hij was, verstopte hij zich haastig in een boschje, haar volgend met zijn blik. Zij ging naar de rustplaats der dooden, en verving de oude, haast uitgebrande wierookkaars door een nieuwe. Tong-Fang's gemoed schoot vol, en hij begon bitter te schreien. Maar hij vertoonde zich niet.

Den volgenden dag ging hij naar het dal, en naar haar hut. Wilde hij een poging doen om het oude geluk te herwinnen?... Hij kwam de hut binnen. Daar zat zij — een jonge vrouw nu, en op haar schoot dartelde een mooi kind, een jongen.... Zij was nu eens anderen mans vrouw.

Er was thans geen hoop meer voor Tong-Fang. Hij keerde naar zijn berg terug en leefde er voortaan alleen, als een kluizenaar, — blij wanneer zijn vriend, de Duitscher, een straaltje leven en vriendelijkheid in zijn eenzaamheid bracht.

Naverteld. A. H. BACH.

Wijsheid.

De stad was een stad der verschrikking.... Zij was bewoond door enkel melaatschen! En die leefden daar als gewone menschen, in gezinnen. Daar waren verloofden en gehuwden, daar waren ouders en kinderen. Het leven bloeide er te midden van den dood, en de jonge kinderen in deze stad des doods deden mij denken aan bleeke planten, opschietend op de schaduwzijde van een mesthoop.... Ik werd er somber van, wanneer ik dat vreugdelooze en toch zoo hardnekkige leven om mij heen waarnam....

De oudste lijderes dezer kolonie, de afzichtelijkste, maar tevens de beste van allen, scheen mijn gedachten te raden. Het was alsof zij voelde dat de gezonde blanke man, die vrijwillig, uit barmhartigheid, zich had gevestigd in hun midden, om te helpen en te verzachten waar mogelijk, en om op de lijders van nu de middelen te beproeven die de lijders der toekomst zouden kunnen genezen; — het was als of zij voelde dat die gezonde blanke man dieper leed onder hun ellende dan de ellendigen zelf. En op haar beurt vervuld van begeerte om goed te zijn voor mij, vertelde zij mij de volgende schoone geschiedenis van wijsheid.

* * *

Lang, lang geleden, in den tijd toen de geesten en goden nog op de aarde kwamen, om in menschengestalte deel te nemen aan de vreugden en de verdrietelijkheden der menschen, kwam er eens, hier in ditzelfde melaatschenkwartier, een machtige geest, een vorst onder de geesten.

Hij had de gedaante aangenomen van een roover; een van die, welke door de rechters zijn veroordeeld om al ronddwalende te sterven, tot een afschrikwekkend voorbeeld voor de menschen. De roover, wiens gedaante door den geest was aangenomen, had reeds tot straf allerlei verminkingen ondergaan: hij had geen neus meer en geen ooren, en zijn lichaam zat vol brandmerken en lidteekens van wonden. Waar hij liep, bedruppelde hij den weg met het bloed dat uit zijn versche wonden leekte. Hij was naakt. Hij kon niet liggen, niet zitten, niet knielen, zoo stijf was zijn lichaam en zoo verminkt. Hij moest loopen tot hij er dood bij neerviel, 's nachts rillend van de koû, overdag gekweld door de brandende zon, het jeukende stof en de stekende vliegen. Dat was de Wet. Dat was het Recht....

Een oude melaatsche vrouw liep bedelend langs den weg. De roover bleef vóór haar stilstaan. Hij hief zijn handen op, die vast zaten in een blok, en liet haar zien wat er op het plankje stond geschreven. „Lees, oude heks," smaalde hij; „je ziet dat ik niets voor je heb dan een vervloeking. Maar de kwaal die je verteert is vervloeking genoeg." En met zijn

afschuwelijk verminkt gezicht lachte hij haar uit.

De oude vrouw deed alsof zij den hoon niet opmerkte. Zij had medelijden met den ellendeling. Van haar armoedige kleeren scheurde zij reepen af en verbond zijn wonden. Zij gaf hem het handjevol rijst dat zij bijeengebedeld had. Ze ging heen om water voor hem te halen.

Toen ze terug kwam was de boeteling verdwenen. In zijn plaats stond er een mooie jonge man en deze sprak tot haar:

„Vrouw, gij zijt goed geweest. Wat wilt gij tot belooning? Kies wat ge wilt en ik zal het u schenken. Ik ben een god."

De oude, die nooit vriendschap of liefde had gekend omdat haar uiterlijk zoo afschuwelijk was, begeerde een ander lichaam, gezond, schoon, frisch, als van een jonge vorstin.

„Welnu," sprak de god; „wanneer gij een vrouw tegenkomt die de schoonheid bezit waarvan gij droomt, dan geef ik u de macht haar lichaam voor u te nemen. En gij zult weten wat gij doet, want ik zal u de helderziendheid der goden geven."

De god verdween. En reeds voelde de oude vrouw, met blijdschap, dat zij goede stevige beenen had, en nieuwe kleederen, een flinken wandelstaf, en dat haar bedelzak vol geld zat.

Zij ging verder. Zij liep zonder poozen, en de blijdste hoop bevleugelde haar schreden. Zij zocht naar de vrouw in wier lichaam zij zou treden.

Allereerst liep zij naar het paleis van den

gouverneur der provincie. Daar woonde een jong meisje, bijna kind nog, liefelijk en schoon als de maan in haar eerste kwartier. Maar de oude melaatsche versmaadde deze schoonheid; want ze zag dat het kind eenmaal zou worden opgesloten in de vrouwenvertrekken van den keizer, en dat zij zou wegkwijnen in een leven van ledige weelde en van vergulde gevangenschap.

Zij zag andere vrouwen en meisjes, schoon van gestalte; maar met haar helderziende oogen zag zij ook hoe verdriet, of ook wel slechtheid, als een kanker knaagden aan de ziel, en zij versmaadde de schoone lichamen.

En zij vernam van een wonderschoone vrouw die te Shang-haï woonde, en wier roem tot de uiterste einden van haar gewest was doorgedrongen. Schoon als een godin was zij, sprak het gerucht, en de aanzienlijkste mannen lagen aan haar voeten, en zij baadde zich in weelde. En de oude melaatsche begaf zich naar Shang-haï, en met eigen oogen zag zij de beroemde schoonheid. Ja, wèl was zij een wonder onder de wonderen; er ontbrak niets aan haar schoonheid: zij was volmaakt; zoo volmaakt als een kristallen vaas, een bronzen beeld, een porceleinen schotel, of welk kostelijk kunstwerk ook, waaraan het scherpste oog niet de allergeringste fout kon ontdekken. Het allergezondste vleesch was door de goden met den allervolmaaksten vorm begiftigd. Al de pracht en de glans van den sterrenhemel lagen in haar oogen. Het teedere waas van den perzik van het Noorden beflu-

weelde haar wangen. Haar mond was als de purperen bloemkelk waaruit de kolibrietjes, na den heerlijken zomerregen, het geurige vocht wegnippen. Blank als de witte lotos waren haar hals en armen; slank en lenig als dat der hinde was haar lichaam. Geen woorden waren in staat zulk een schoonheid te beschrijven. De rijksten, de machtigsten, de aanzienlijksten betwistten elkander het voorrecht haar tot hun gemalin te maken; de schoone behoefde slechts te kiezen, maar zij had haar keus nog niet gevestigd.

De barmhartige melaatsche dacht dat zij nu het doel harer wenschen had bereikt. Maar op het oogenblik dat zij dit heerlijke lichaam in bezit wilde nemen, vluchtte zij. De helderziendheid die haar godsgave was, had haar doen ontdekken dat deze vrouw, voor wie de mannen dwaasheden deden, — geen ziel had. Daar was geen liefde, geen gloed, geen edelmoedig bruisen in dit volmaakte lichaam. Daar was niets dan koude, leegte, berekening.... En de schoone ziel der afzichtelijke leproze kromp inéén voor dit „woest-en-ledig" in dat schoone lichaam. Het was haar alsof zij de diepe duistere afgronden zag waarheen, na den dood, de zielen gaan die niet hebben liefgehad op aarde, en waarin zij dwalen in eenzaamheid en duisternis, en zij vinden geen stroohalm waarnaar zij grijpen kunnen, geen hand die hun zoekende hand aanraakt en omklemt. Zij vallen en vallen.... die liefdelooze zielen.... vallen steeds dieper in het eindeloos duister.

De oude melaatsche begon te gelooven dat zij nooit de vrouw zou vinden wier plaats zij wenschte in te nemen. Zij had nu alle schoone vrouwen van het keizerrijk gezien. Nu wilde zij nog die van den keizer in oogenschouw nemen, de vrouwen die daar tronen in hoogheid en macht. Ze bezocht de hoofdstad van het Oosten: de keizerin van het Oosten was ziekelijk. Ze bezocht de hoofdstad van het Westen: de keizerin van het Westen was leelijk. Ze zag de vrouwen van den tweeden rang: opgesloten in weelderige verblijven, waren ze overgeleverd aan de genade van wreede slaven. Onderlinge naijver vergalde haar ledig bestaan.... Ook dàar veel schoonheid, maar geen goedheid, geen vrijheid, geen liefde.... Maar ééne was er, de schoonste van allen, zeide men, en haar had de keizer lief boven allen. Die moest wel gelukkig zijn. Die werd bemind en had zeker door haar liefde een goeden invloed op den keizer.... Zij kwam en zag. Zij zag de schoone begunstigde in de weelderige vertrekken van den keizer, en hij liefkoosde haar met dezelfde hand, waarmede hij zooeven het wreede doodvonnis van schuldigen en onschuldigen had onderteekend.... Zal zij, gebruik makend van haar macht, nog genade vragen voor de rampzaligen, de schoone lieveling des keizers?... Maar neen, daar woont geen medelijden in het paleis; daar was geen mededoogen in het hart dezer schoone vrouw, die den keizer regeerde met een wenk van haar kleinen vinger. Mooi blijven en machtig, gevleid worden en met

geschenken overladen; al haar grillen te zien ingewilligd door den machtigen beheerscher van millioenen onderdanen, — dat was haar éénige bekommernis....

Toen zocht de oude melaatsche niet verder. Zij had gezien dat haar ziel vol liefde in een melaatsch lichaam, kostelijker was dan een verkankerde ziel in een schoon lichaam. Zij keerde terug naar onze melaatschen-wijk, en bedelde haar onderhoud totdat zij insliep voor altoos, en rust vond ginds, in de schaduw der hooge boomen vol geurige bloesems.... Wij vereeren haar als de goede genius onzer stad vol verschrikking, en nooit is haar graf zonder frissche bloemen.

Gij, blanke man, zijt goed geweest. Ge zijt gekomen tot onze ellende en hebt met en om ons geweend. De herinnering aan de goede genius der leprozenstad, van wie gij nu de geschiedenis kent, zal u voor uw liefde loonen, — later, als ook tot u het lijden komt.

* * *

En de stad der verschrikking verlatend, heb ik dit verhaal van wijsheid medegenomen als een heelenden balsem.... En ik wensch dat het als balsem wezen zal voor velen, die in droefheid peinzen over de raadselen en verschrikkingen des levens.

Vrij naar het Fransch van JEAN HESS.

De Geboorte van den Wijze.

Het is gebeurd vele, vele eeuwen geleden, toen China nog niet in de macht der Tataren was gevallen. De kinderen van het Hemelsche Rijk droegen toen nog geen paardehoef van zijde of bont op hun mouw, noch ook het haar in een langen afhangenden staart, — die twee kenteekenen van slavernij, die de Tataarsche veroveraar hun opdrong, uit minachting, om hen gelijk te maken aan de dieren. 1)

De Chineezen waren toen vrij, en droegen de haren opgerold om hun schedel. Het eerst van alle volken hadden zij rijst en bamboe gekweekt; en reeds hadden zij nuttige uitvindingen gedaan, en beoefenden zij wetenschappen, waarvan de overige wereld nog onkundig blijven zou gedurende vele duizenden en duizenden manen. 2)

---

1) De Chineezen zijn nu zelf vergeten hoe zij aan hun vreemde haardracht kwamen, en achten zich diep beleedigd wanneer men hun den staart afsnijdt of hen er over bespot. Aan den historischen oorsprong is het wellicht te wijten, dat een Chinees zeer lomp handelt door zijn meerdere aan te spreken met opgerolden haarstaart: de beleefdheid eischt dat hij dit doet met loshangenden staart. N.

2) Het rekenen bij *manen* of maanden zal wel ouder zijn dan dat bij *zonnen* of jaren, omdat de stukken waarin de *maan* den tijd snijdt, korter zijn, en dus gemakkelijker te overzien. N.

De grootste hitte van den dag was voorbij; de zon begon reeds te dalen, toen een vrouw buiten haar nederige woning trad. Het was Kong-Tjin-Té, *de Hemelsche Deugd*, de gade van Kong-Té-Long, de smid. Ze was nog jong en zeer schoon. Haar heer en meester had haar lief om heur trouw, heur eerlijkheid en heur verstand. Zij was een goede raadgeefster voor iedereen. De moeders wezen haar heur dochters aan als een toonbeeld der twaalf deugden; en heel het volk koesterde eerbied voor het arme en eerbare paar dat de smidse bewoonde.

Kong-Tjin-Té was zeer gelukkig. Langen tijd was zij kinderloos gebleven; maar nu droeg zij een kind in haar moederschoot; en ze bad tot de vaderlijke goden dat haar kind een zoon mocht wezen.

Zij bleef staan op den drempel der lage hut, en keek naar de zon, om te zien of de ure des gebeds alras komen zou. Maar de zon stond nog hoog boven den horizon, en de vrouw wilde een weinig wandelen in het veld, om na te denken en tot zich zelf in te keeren vóór dat de godsdienstige plechtigheid begon.

Zij ging buiten het omheinde groentetuintje, waar ook voor de huisdieren een plekje was om te grazen. Eer zij verder ging keerde zij zich nog eens om naar heur vreedzaam verblijf, en luisterde welgevallig naar het geluid van den hamer op het aambeeld; tegelijkertijd kwetterden de musschen op het dak. Een kleine boom, dien zij samen, op hun huwelijksdag, hadden geplant in den tuin, was nog nauwelijks

zoo groot als een kind; en de kleine boom deed de moeder met teederheid denken aan het kind dat zij verwachtten, zij en haar man. Zij glimlachte tegen haar huis en hof en begaf zich op weg.

De vlakte vóór haar was breed en effen, groen van weilanden en geel van graanvelden; heel in de verte, daar waar nu de zon stond, waren groote uitgestrektheden zandgrond; daar groeide de groene amandel (pistache). Een machtige stilte lag slapend uitgebreid over den ernstigen en eentonigen bodem die de menschen voedt.

Kong-Tjin-Té liep eenigen tijd; en zich moe voelend zette zij zich neder. Achter zich, reeds ver weg, zag zij de daken van haar dorp, verscholen achter de wuivende bamboe-struiken. Rondom haar zwermden en zoemden de muggen; zachtjes joeg zij ze van zich af en weldra sliep zij in.

Toen zij wakker werd geloofde zij dat de zon nog even hoog stond als daar straks; en de jonge moeder begon verder te wandelen, in de richting der zandgronden. Ze had honger en ze at enkele amandelen. Ze liep recht voor zich uit, steeds in gedachten verzonken, steeds in de richting van de zon, om deze van meer nabij te aanbidden. Ze dronk water uit een put, en zette zich wederom neer, en sliep wederom in. Toen ze wakker werd stond de weldadige dag-ster die de oogsten verguldt, nog altoos op dezelfde hoogte te stralen.

„De dag neemt geen einde," sprak zij; „en wat slaap ik toch telkens in?"

En op nieuw begon zij te loopen, at eenige vruchten, dronk wat, zette zich neer en sliep in. Telkens sliep ze maar heel weinig, dacht ze; want telkens als ze wakker werd zag ze de zon op dezelfde hoogte.

Eensklaps bespeurde zij, tot haar groote verwondering, dat ze zich bevond in de nabijheid van een onmetelijke groenachtige vlakte, bedekt met stilstaand water. Ze kwam nader: ijle stengeltjes staken in ontelbare menigte boven het water uit; en de jonge vrouw meende de rijstvelden te herkennen waarvan ze wel had hooren spreken, 's avonds, door de wijze grijsaards die veel hadden gereisd en verre landen bezocht. [1]) En ze verblijdde zich dat zij in haar leven nog het geheiligde moeras had gezien, dat zoo tallooze volkeren voedt; maar zij verwonderde zich dat zij het zoo dicht bij haar dorp aantrof; en ze was er een beetje trotsch op, dat ze misschien een nieuw rijstveld had ontdekt, een godengeschenk. En als een bewijs harer ontdekking nam zij wat korrels van rijpe aren, en vulde er den schoot van haar kleed mede. Ook at zij er wat van, en sliep weer, en begon weer te loopen, om te zien hoe groot het rijstveld wel was.

Er kwam geen eind aan. Kong-Tjin-Té was blijde; en al loopende dacht zij aan de goedheid der goden. En er kwam aan het rijstveld geen einde.

„Nu moet ik toch terugkeeren," dacht de jonge vrouw. En ze rustte nog even eer zij den

[1]) De rijst is een moerasplant, en daar zij ook een plant is die slechts in warme gewesten groeit, komt zij natuurlijk niet in alle provinciën van het reusachtige China voor. N.

terugtocht ondernam, om dan in ééns door naar huis te keeren. Maar toen zij wakker werd zag zij aan haar rechterhand een streep, die glom als een staaf gepolijst zilver; en dàt wilde ze nog zien eer ze naar huis ging; immers, de zon stond nog altoos hoog aan den nog altoos blauwen hemel.

Zij ging voort: de zilveren streep verbreedde zich tot een wijd spiegelend vlak; en Kong-Tjin-Té zag een rivier zoo breed als een vlakte, ze strekte zich uit tot diep in de landen, zoo ver het oog kon reiken; maar van dichtbij gezien waren haar wateren geel.

Kong-Tjin-Té dronk, dronk lang en veel, van het water van den grooten vloed, uit het holle van haar hand; en gebukt over den waterspiegel zag zij haar eigen beeld.

„Dat is wonder-water," zeide zij; „want mijn beeltenis vertoont grijze haren!"

En ze bad gebeden die haar tegen booze tooverkunsten konden beschermen, en ze wandelde langs den oever, volgend den loop van den stroom; en hoe meer ze aldus afdaalde, des te breeder werd de stroom. Ze kwam menschen tegen, gekleed als de lieden van haar dorp, maar ze kende ze niet.

„Eerwaarde moeder," riepen zij, „wilt ge den stroom oversteken?" En ze dacht: „Wat voor eerwaardigs heb ik dan toch, en waarom noemen zij mij moeder, terwijl mijn kind nog niet eens geboren is?"

Zij wist niets van schuitjes, noch van de kunst om het water te gebruiken als een weg. Zij liet zich door de mannen over den stroom

zetten, en gaf hun in ruil de rijst die zij in den schoot van haar kleed had. Zij volgde toen den anderen oever, en ze bewonderde de vischers die hun netten en fuiken uitzetten, en de vijftien uitgehongerde cormorans, 1) die van hun hoogen kruk de vischen bespiedden, zich er op wierpen, ze vingen en ze mee brachten; want een ijzeren ring, stijf om hun keel gespannen, belette hun de gevangen buit door te slikken. . . .

Verder op betrad haar voet den gelen lossen grond, waar overvloedige oogsten uit opschoten; en menschen die in grotten woonden brachten den oogst binnen. Zij at van de visch en van het graan, en de dag nam geen einde.

Ze dacht dat ze op den tehuisweg was, want op nieuw zag ze uitgestrekte moerassen, gezwollen van rijpende rijst; maar ze zag ook bergen verrijzen, woest, gekroond met grijsachtige rotsen die scherp-hoekig de lucht instaken, als de vormen van hard papier dat men in de hand verfrommeld heeft.

En altoos zag ze op haar weg dezelfde dorpsgenooten, maar die ze niet herkende; en steeds zag ze achter een wuivend bamboeboschje het kleine huis verscholen liggen.

„Ik moet naar huis toe," dacht ze.

Groot was haar vreugde toen ze zich om te rusten kon uitstrekken in de schaduw van forsche moerbeziën met frisch groene bladeren, en ze langs den weg oranjeboomen groeien zag met

1) Soort van zeevogel die reeds sedert lang door de Chineezen tot vischen wordt afgericht. N.

heerlijk sappige vruchten. Nooit nog had ze de twee boomen gezien die zoo geroemd worden in de zangen van het Zuiden (Zuid-China), noch de sierlijke pagoden (tempels) met haar opwippende daken; noch de vierkante torens die aan den ingang der steden staan; noch de kerkhoven met de tallooze grafheuvels rondom de dorpen, noch de volkrijke hoofdsteden waar de rijkste stoffen worden verkocht; noch de zee.

„Nu weet ik de goedheid der goden en de kunst der menschen," zei ze; „nu moet ik waarlijk naar de smidse terug."

Ze had onderweg een stok opgeraapt, waar ze op steunde, en vol eerbied boden de menschen haar rijst aan en thee.

Ze zag aanzienlijke heeren in palankijns (draagstoelen) en levendig gekleurde jonken (schepen) in de haven.

Ze keerde op haar schreden terug, heel langzaam en heel moe; en àl meer langzaam en àl meer moe, zag ze dezelfde dingen en dacht er onophoudelijk over na. Na de bergen, na den stroom met de visschers, na de rijstvelden en de zandgronden, zag ze haar dorp en het kleine huis onder de wuivende bamboe.

„Kong-Té-Long, mijn man, wacht me stellig met den maaltijd; ik ben zeker zeer lang weggebleven, daar ik mij zoo moe voel."

En ze ging de omheining van hun erfje door, en ze begreep niet hoe het boompje, dat ze op hun trouwdag hadden geplant, nu den machtigen stam had der honderdjarige boomen.

Ze overschreed den drempel van het huis,

en bij den haard vond ze vreemdelingen, die het maal voor den avond bereidden. „Wat verlangt gij, zeer eerwaarde moeder?" vroegen zij. „Zet u neder in onze woning."

„Neen," sprak zij; „ik wil mij uitstrekken op mijn slaapstede, want ik heb te veel geloopen, geloof ik, en ik voel dat mijn zoon gaat geboren worden."

„Gaat gij een zoon ter wereld brengen, o zeer eerwaarde moeder, gij op uw leeftijd?"

„Ga, en zeg tot Kong-Té-Long, mijn echtgenoot, dat hij bij mij kome."

„Wij hebben wel hooren spreken van een smid die zoo heette, en die voorheen woonde onder dit dak; maar onze overgrootouders hebben hem niet gekend, want hij is reeds sedert bijna honderd jaren dood."

„Vraag dan of een der leeraren tot mij wil komen en mij alles verklaren, want ik begrijp de dingen niet meer."

En terwijl de nieuwe heer des huizes heenging om een leeraar te roepen, hielp de nieuwe huisvrouw Kong-Tjin-Té in haar smarten; en zij bracht een zoon ter wereld. Het kind had een grooten schedel, rimpels in het voorhoofd en sneeuwwitte haren.... De moeder bezag hem met verbazing, en vroeg aan de goden over welke geheimenissen haar pasgeborene zoo diep nadacht.

En de leeraar kwam en sprak:

„In waarheid, eerwaarde moeder, gij hebt gedurende honderd jaren gewandeld; want honderd jaren had de natuur noodig om een Wijze te maken."

En bedeesd waagde de moeder het, de lange witte haren en het gerimpelde voorhoofd van haar kind te streelen met haar hand.

De leeraar sprak wederom:

„Dat kind, geëerde Moeder, is onderricht geworden met uw wetenschap en heeft zich gevoed met uw overpeinzingen; hij zal de Leeraar der Menschen wezen en hen onderwijzen in de waarheid."

En het kind hoorde toe wat de leeraar sprak en het antwoordde niets.

Zóó werd geboren Kong-Foe-Tsé, beroemd onder de volkeren wegens de wijsheid van zijn geest, en dien zelfs de Barbaren met de blauwe oogen, gekomen uit het verre Westen, vereeren onder den naam van Confucius. 1)

EDMOND HARANCOURT.

1) Confucius of Kong-foe-tsé leefde waarschijnlijk van 551—479 vóór Christus. Vroeg vaderloos, werd hij door een wijze moeder zorgvuldig opgevoed. Hij was veeleer de leeraar van zijn volk dan een godsdienststichter. Hij wordt gerekend tot de grootste en beste geesten der menschheid. N.

De Vergiffenis van den Boeddhist. 1)

Het was te Kharbin, in Noord-Mandsjoerije, in de maand Augustus 1895. De Russen hadden de stad bezet. Pas was er te Blagovestchensk iets vreeselijks gebeurd: een generaal had de domheid begaan van een keizerlijk bevel verkeerd uit te leggen, ten gevolge waarvan vierduizend vreedzame Chineezen tot den dood door verdrinking werden veroordeeld. Deze strafoefening had de woeste natuur der Kozakken wederom opgewekt. 2) Een Kozakkenofficier kwam er tegenover mij rond voor uit: „Wij voeren geen oorlog uit staatkundige bedoelingen: wij doen het van ganscher harte. Wij vechten om te vechten. Dat is ons eigenlijk element. . . ."

Eens op een avond vermaakte zich een Kozak met een Chineeschen koopman te ondervragen, die in de straat komkommers ventte. De Chinees, die geen Russisch verstond, wist niet wat te antwoorden; en de ander, buiten zich zelf van woede dat hij geen antwoord kreeg, schoot hem à bout portant een kogel in den buik. De Rus

1) Het Boeddhisme is één der drie hoofdgodsdiensten van China.

2) Kozakken zijn de bewoners der streken langs de rivier de Don, in Zuid-Rusland. Aan Rusland onderworpen, leven zij tamelijk onafhankelijk, maar zijn gehouden mannen te leveren voor den krijgsdienst. De algemeene aard dezer menschen is woest en oorlogzuchtig, ofschoon er natuurlijk uitzonderingen op den regel zijn. N.

liep in allerijl weg, en de arme Chinees werd naar het militaire hospitaal gebracht.

Dit feit maakte een onaangenamen indruk op den generaal, wiens doel het was de Chineezen door zachtheid te winnen, daar zijn regeering het land wilde inpalmen. Hij meende dus den slechten indruk dien het gebeurde op de Chineezen had moeten maken, weg te nemen, of althans te verzachten, door een streng rechterlijk onderzoek in te stellen, en den schuldige op een voorbeeldige wijze te straffen. Dit was een echt Europeesch denkbeeld: straf als vergoeding voor misdaad. Maar het slachtoffer zelf maakte dat er geen uitvoering werd gegeven aan het plan.

De tegenstelling der Boeddhistische zedeleer en der Europeesche gerechtigheid, was ooraak dat de zaak een zeer bijzonder karakter kreeg.

Om te weten te komen of de opgespoorde misdadiger werkelijk de schuldige was, begaf zich de rechter van onderzoek naar het hospitaal, ten einde den gewonde te ondervragen, die zoo goed als op sterven lag. Een Rus diende als tolk. Zoo getrouw mogelijk schrijf ik de vragen en antwoorden op.

„Hebt gij den soldaat goed gezien die op u schoot?"

„Ja, heel goed, want hij had lang tegen mij gesproken eer hij het deed."

„Als men eens een heele menigte soldaten voor u bracht, zoudt gij hem dan tusschen al die anderen herkennen?"

„Zeker. Maar ik wil hem niet aanwijzen."

„Wat? En waarom niet?"

De Chinees, die er reeds uitzag als een doode, opende wijd zijn groote donkere oogen, waarin een vreemd vuur brandde. Hij richtte zich halverwege op en strekte de hand uit.

„Hoe, gij, een Rus, machtig en geleerd, gij weet het niet? Gij begrijpt het niet? Dan zal ik het u zeggen. Zoo meteen ga ik sterven; ik weet het, ik voel het. Maar ik wil rustig sterven, in vrede met de menschen, in vrede met het heelal. Daarom, eer ik uit dit leven treed, wil ik hem vergeven. Ik wil hem niet doen lijden. We moeten redelijk zijn. Waarom moeten er twee sterven, indien het mogelijk is dat ik alléén sterf?"

„Maar indien gij hem niet aanwijst dan kunnen we ons vergissen, en een onschuldige ter dood veroordeelen voor de misdaad op u gepleegd."

„Is het aldus?" vroeg de stervende. En met bovenmenschelijke inspanning sprong hij op, met een gebaar van waarachtige majesteit. „Gaat gij waarlijk de vierschaar spannen, beschuldigen, vonnissen, veroordeelen, ofschoon ik het niet wil? O schande, o misdaad, o gruwel! *Gij* gaat ter dood brengen, gij wien men geen kwaad heeft gedaan, omdat men het heeft gedaan aan mij? Met welk recht? Het is *mijn* zaak. Ik heb uw sterkte niet ingeroepen om mij te wreken. Hij heeft mij gedood, ik heb hem vergeven. Hij is van mij. Als ik u niet roep, dan hebt gij hier niets te maken. Ik vergeef. Gij hebt niet meer te vonnissen."

De Russische beambten stonden verstomd.

Hun hersenen, gewoon te denken langs de enge lijnen der Europeesche rechtspleging, waren op zulk een slag niet voorbereid. Een oogenblik zwegen ze allen. Eindelijk vond er een den draad terug zijner logische redeneering, die hem ontsnapt was, en sprak:

„Maar als wij hem niet straffen, dan zal hij nog anderen kwaad doen."

„Neen, neen," riep de Chinees uit, steeds meer opgewonden. „Als gij hem straft, dan zal hij boos worden en uit boosheid op nieuw zondigen. Indien ik hem vergeef dan zal hij niemand meer kwaad doen. Hij zal het niet meer doen *omdat* hem vergiffenis geschonken is."

Niettegenstaande zijn verzet, liet de rechter van onderzoek toch een aantal soldaten voor den stervenden Chinees verschijnen. Onder hen bevond zich degeen op wien reeds van den aanvang af de zwaarste vermoedens gevallen waren. De Chinees liet ze allen voorbijgaan en zeide niets dan: „Neen . . . neen . . . neen. . . ."

Ten laatste verscheen de schuldige. Plotseling veranderden de smartelijke trekken van het slachtoffer als onder den schok eener diepe ontroering. Langen tijd zag de Chinees zijn moordenaar stilzwijgend aan. Toen vroeg hij aan den rechter:

„Wat zal men dengene doen dien ik aanwijs?"

„Hij zal tot levenslangen dwangarbeid veroordeeld worden."

„Ik zal niemand aanwijzen. Vooreerst zou ik mij kunnen vergissen, — *hij* is het niet. En dan, afgezien van alle andere overwegingen:

ik acht vergiffenis de beste straf en ik wil rustig sterven."

De rechter van onderzoek, buiten zich zelf over de wending die de zaak begon te nemen, sprak op zijn meest ambtelijken toon:

„Gij moèt hem aanwijzen, ik wil het. Het is uw plicht. Gij verzet u tegen de uitoefening van de wet en het recht."

„Zwijg, spreek mij niet van plicht. Wat mijn plicht is kunt gij niet weten, dat is een persoonlijke zaak. Als het uw plicht is een schuldige op te zoeken die door mijn vergiffenis ontschuldigd is, als gij op hem een wraak wilt uitoefenen wegens iets dat u niet is aangedaan, — dat is *uw* zaak. Maar ik wil met dergelijke afschuwelijkheden niets te maken hebben. En ik zeg u: indien, onder de soldaten die gij mij hebt laten zien, de schuldige geweest was, dan zou ik nòg gezegd hebben dat hij er niet bij was. En indien gij, ondanks alles, hem veroordeelt dien gij voor den schuldige houdt, dan verklaar ik u voor tiendubbel schuldig, jegens hem en jegens mij. Gij zult een misdadiger zijn. Ik vergeef."

Bevend van aandoening had de man gesproken, en zijn laatste woorden gingen met krampachtige trekkingen gepaard. Toen viel hij achterover in zwijm. „Ik vergeef" was zijn laatste woord geweest. Hij kwam niet weder bij. Een uur later was hij overleden.

Zelfs de verharde ziel der Kozakken-officieren was diep ontroerd door het schouwspel van dit verheven sterven. Wederom had de godde-

lijke gedachte van den Boeddha de overwinning behaald op de blinde en bloeddorstige godin van het Recht. Azië, verzinnebeeld in het gemartelde lichaam van den Chineeschen boer, had Europa doen beschaamd staan, Europa dat zoo prat is op haar beschaving. En er zijn daar vierhonderd millioen boeren!

Ik heb Kozakken zien schreien aan dat sterfbed. Het onderzoek werd gestaakt. En nooit meer heeft men te Kharbin vernomen dat Russen geweld pleegden aan Chineezen.

ALEXANDRE ULAR.

Een Zendeling.

De bovenstaande geschiedenis wil natuurlijk niet beteekenen dat al de 400.000.000 Chineezen die het Hemelsche Rijk bevolken, heiligen zijn, en alle Christenen van Europa harteloozen; — het wil alleen maar zeggen: dat een Boeddhistisch Chinees die zijn godsdienst *goed* begrijpt en er naar handelt, hooger staat dan een Christen die den zijne *niet* begrijpt en er dus ook *niet* naar handelt. Eerlijkheidshalve wil ik nu naast het beeld van den Chinees die groot was in 't vergeven, dat stellen van den Christenzendeling, die groot was in liefde en trouw.

Een zendeling is iemand, die er zóó diep van is overtuigd dat de Christelijke godsdienst de eenige en ware is, dat hij zich geroepen gevoelt ze te gaan prediken aan alle Heidenen. Te onrechte worden onder Heidenen wel eens verstaan alle niet-Christenen. Men kan betwijfelen of het noodig is, het Christendom te gaan prediken aan menschen die een goeden godsdienst hebben: aan zachtzinnige Boeddhisten, bijvoorbeeld, of aan Mohamedanen wier godsdienst hun o.a. het drinken van bedwelmende dranken verbiedt. Maar een man die land en maagschap verlaat om te gaan prediken onder ruwe woeste Heidenen — menschenetters en koppensnellers soms — is in elk geval een held.

De onderstaande geschiedenis gebeurde eenige jaren geleden, in een tijd dat de Chineezen

alle Christen-zendelingen die zij bereiken konden, vermoordden. Men heeft dat den Chineezen zeer kwalijk genomen, en toch strekt zoo iets meer tot schande voor de Christenen dan voor de Chineezen. Zendelingen die met takt te werk gaan; die zelfs de Heidenen niet kwetsen in hun gevoelens; die hun prediking aantrekkelijk maken door de goede daden die zij er bij doen; die zich vrienden, helpers en raadslieden betoonen voor het volk waaronder zij zich gevestigd hebben, — zijn te midden van woeste Heidenen soms veiliger dan een Europeaan 's nachts in de straten eener groote stad. Oprechte goedheid, oprechte liefde worden overal gevoeld en erkend; en ik weet zoowel van een vromen zendeling als van een ongeloovigen man van wetenschap, die echter menschlievend en rechtvaardig was, dat ze volkomen veilig waren te midden van menschenetende Papoea's. De Chineezen nu zijn over het algemeen geen woestelingen, als men ze met rust laat. Maar het schijnt dat niet alle zendelingen die naar China togen, mannen van oprecht vromen ijver waren, en dat zij dikwijls iets deden dat de Chineezen ergerde. En toen dezen nu eenmaal tegen hen in 't harnas gevlogen waren, — ja, toen moesten, zooals het gewoonlijk gaat, de goeden met de kwaden boeten, en brak voor een enkelen zendeling de tijd aan om met daden te bewijzen dat het hem ernst was geweest met zijn bekeerings-ijver. Aldus voor den held van onderstaand klein verhaal.

Eenige jaren geleden lag een Fransch schip voor anker in een kleine baai op de Chineesche kust. Het was geen oorlogsschip, maar een rustig klein vaartuig in dienst der vreedzame wetenschap. Het was vreeselijk warm, en de wachthebbende officier lag op dek een beetje te luieren in zijn langen stoel. Plotseling werd hij gewekt door den bootsman, die de nadering van een sloep aankondigde. Volgens den bootsman bracht de sloep „een soort Chineeschen dominee of pastoor" aan boord. Inderdaad, het bleek zoo iemand te zijn. 't Was een klein, mager mannetje, met een sterk verbrand gezicht. Blijkbaar van Europeesche afkomst, had hij, door lang verblijf onder de Chineezen, iets van hun type aangenomen, zoodat, ware hij gekleed geweest als een Chinees of Annamiet, hij best voor zulk een landsman had kunnen doorgaan. Zijn haar en baard begonnen reeds te grijzen. Zijn hoornen bril met groote ronde glazen, droeg er niet weinig toe bij om hem dat Chineesche in zijn uiterlijk te geven. Hij was een Franschman, en vertelde den officier in het Fransch dat hij reeds sinds dertig jaar als zendeling werkzaam was in een dorp, een paar uur gaans van de kust. Hij vroeg om den kommandant te spreken. De officier van de wacht meende dat hij hem voorloopig wel te woord kon staan, want de kommandant was druk bezig.

De zendeling deelde nu mede dat een bende opstandelingen in aantocht was, en dat, als hij geen hulp kreeg, zijn heele gemeente bloot

stond aan het gevaar van vermoord te worden. Ze hadden het op de Christenen gemunt en maakten ze allen af, mannen, vrouwen, kinderen....

De officier van de wacht kon in deze niet beslissen en riep den kommandant. Hoe begaan ook met den armen man die zoo welsprekend voor zijn gemeente pleitte, — hij mocht in deze zaak niet handelend optreden. Het eenige wat hij doen kon, was den zendeling in zijn bescherming nemen. De sloep die hem gebracht had was weer naar den wal terug geroeid. Het was twaalf uur geworden en de gast werd aan tafel genoodigd. Een spraakzame gast was het niet; hij was stil en afgetrokken, blijkbaar ontwend aan Europeesch gezelschap, en nu bovendien nog bekommerd over het lot van zijn beschermelingen. Na tafel vroeg hij om een gelegenheid ergens een paar uren te mogen slapen. Hij was al vroeg op weg gegaan en doodmoe. Men wees hem op een koel plekje een luierstoel aan, en weldra sliep hij zoo rustig als een kind.

Intusschen werd een hut voor hem in gereedheid gebracht, want niemand twijfelde er aan of hij zou aan boord blijven. Zoodra hij wakker was werd hem dit medegedeeld. Hij scheen het niet te begrijpen en zei: „'t Wordt tijd dat ik naar huis ga; zoudt u zoo vriendelijk willen zijn mij naar den wal te laten brengen?"

„Wilt u werkelijk terug naar uw dorp?" vroeg de kommandant.

„Wat dacht u dan?" vroeg hij.

„Dat u hier zoudt blijven; het gaat om uw leven."

„Neen," zei hij; „ik ga terug. Mijn gemeente is in gevaar. Ik moet vóór den nacht weer bij haar zijn.... Verbeeld u eens dat vannacht de vijand kwam.... Ik kàn er immers voor den donker nog zijn?" vroeg hij, ongerust.

„Jawel," zei de kommandant; „maar weet wèl wat u doet. U zult de eerste zijn dien zij vermoorden."

„Natuurlijk," zei hij, op den meest kalmen toon.

De officieren, die het stille mannetje eerst wel wat saai en vervelend hadden gevonden, bezagen hem nu met heel andere oogen. Zelf, waar noodig, dappere mannen in 't gevaar, voelden zij dat zij hier stonden tegenover een held.

„Ik heb vast beloofd vóór den avond terug te zijn, met of zonder hulp," ging de zendeling voort; „vijf of zes mannen van mijn gemeente zullen me afhalen aan den hoek van de baai; dan gaan we samen naar ons dorp terug.... En verder, — verder sta God ons bij!"

„Ge weet dat de Chineezen hun slachtoffers soms doodmartelen?" 1) zei de kommandant

1) Ik geloof niet dat de gemiddelde Chinees wreeder is dan andere menschen. Tot vóór korten tijd hadden zij wreede straffen voor misdadigers, dat is zoo. Maar vergeten wij niet de marteltuigen die in onze musea bewaard zijn, en de onmenschelijke straffen op heksen en ketters toegepast. Nog slechts enkele jaren — 10 of 12 — geleden, werden in Spanje eenige anarchisten

ernstig, een laatste poging doende om den man te weerhouden.

„Ik weet het," was het antwoord. „Maar ik heb ze allemaal tot het Christendom bekeerd; het zijn mijn geestelijke kinderen; denkt u dat ik ze in den steek laat nu ze voor hun geloof zullen worden vermoord?"

De kommandant, tot alle antwoord, — salueerde; en het gelaat der officieren teekende den diepsten eerbied. Geen poging werd meer gedaan om dezen man af te houden van zijn plicht.

„Het spijt mij dat u niets voor mijn arme gemeente doen kunt," sprak de zendeling; „maar ik had op die kwade kans gerekend." En een brief uit zijn zak halende: „Wilt u dan zoo goed zijn dezen aan zijn adres te bezorgen, opdat ze in Frankrijk ten minste weten zullen waar en wanneer ik gestorven ben."

De sloep was intusschen voor gebracht. De

op middeleeuwsche wijze gemarteld, met duimschroeven, met verminkingen, met het drijven van pinnen onder de nagels van handen en voeten, enz. enz. En in Spanje wonen geen Chineezen. — Chineesche oproerlingen mogen wreed zijn jegens hun slachtoffers: oorlog en oproer maken alle menschen wreed. Handelingen van blanke veroveraars op bruine of zwarte inboorlingen zijn vaak ontzettend wreed, en de moorderijen op Joden en Armeniërs werden niet door Chineezen bedreven. We behoeven niet te ontkennen dat een Chinees wreed kan zijn op zijn tijd; als wij maar niet vergeten dat de Blanken het tot vóór een paar honderd jaren óók waren en het, onder omstandigheden, nòg zijn. N.

kommandant en de officieren drukten met groote hartelijkheid de hand van den man, die zoo moedig den dood tegemoet ging. Rustig, als gold het een pleiziertocht, steeg hij af in de sloep, en zwijgend staarden ze den kleinen zendeling na, die zulk een groot held was.

Ze vernamen niets meer van hem of zijn gemeente. Vermoedelijk is de vrees van den zendeling bewaarheid geworden, en moesten deze onschuldigen boeten voor den wrok, door anderen gewekt.

Van ½ af naverteld. 1)

1) Naar „Een Missionair" door J. v. M. in „de Groene".

Een en ander uit de Chineesche Letterkunde.

Het is bekend dat in China de ouders het recht hebben om de dochtertjes die hun worden geboren, te dooden. De oorsprong van dat recht is te zoeken in de armoede van vele gezinnen, en dus wordt er in de eene streek meer gebruik van gemaakt dan in de andere. Maar niet alle Chineezen vinden dit een *goed* recht. En even als bij ons, zijn er daar, die den invloed van het boek trachten te gebruiken om hun volk op dit punt tot andere en betere gedachten te brengen. Zichier een paar verhaaltjes uit een boek met zedekundige verhalen, door Chineezen geschreven voor Chineezen.

* * *

Langen tijd geleden, maar nog onder het tegenwoordige vorstenhuis, woonde er in het dorp Yeung een zekere Woeg-Hun, die niet heel rijk was. Hij was een student. De dag van zijn staatsexamen naderde, en nieuwsgierig naar den uitslag, ging hij in het naburige dorp een waarzegger raadplegen, en die zei dat het wel gaan zou.

Reeds sedert langen tijd predikte de student tegen den kindermoord, maar met gering gevolg. Hij deed wat hij kon, hij verdeelde het weinige dat hij missen kon onder de arme ouders, maar

het hielp niet. Ze bleven de oude gewoonte volgen, en doodden elk dochtertje dat hun niet welkom was. Toen besloot hij de kinderen bij zich te nemen en als de zijne op te voeden. Dat werd kostbaar op den duur, en zoo werd hij doodarm.

Toen hij nu zijn examen moest gaan afleggen, bracht hij zijn nachten door in een klooster der Boeddhisten, en had daar op een nacht een vreemden droom. Hij zag Cheung, den god der letterkunde, afstijgen van zijn troon, het sterrenbeeld van den Grooten Beer, en zijn legerstede naderen. De god wenschte den slapende geluk met zijn pogingen om den kindermoord tegen te gaan, en fluisterde Woeg in dat hij niet zoo mooi was als hij behoorde te zijn, en dat zijn baard veel te dun was. Naast den god Cheung stond de god van het noodlot, en deze drong er bij Cheung op aan dat hij den jongen man een prachtigen baard zou geven. Cheung voldeed aan dat verzoek, door plotseling hard aan den dunnen baard van Woeg te trekken. Deze werd met een schrik wakker en dacht dat het een droom was. Maar toen hij den volgenden morgen zijn slaapstede verliet, herkende de abt van het klooster hem niet, zoo mooi vol, lang en zacht was de baard van den jongen man geworden. Woeg bekeek zich in den spiegel en kon zijn oogen haast niet gelooven: hij was een mooie jongen geworden! En den volgenden morgen zag hij zijn naam vooraan op de lijst van duizenden mededingers staan. Zóó had de god hem beloond, omdat

hij gestreden had tegen den afschuwelijken kindermoord.

* * *

In de provincie Kiang-si woonde eertijds een man, Chan geheeten. Ook deze was een student en bereidde zich op de examens voor. Maar helaas, hij slaagde niet. Toen riep hij de hulp der goede feeën in. Eén harer, schoon en beminnelijk, verscheen hem, en zeide dat in het district waarin hij leefde, de menschen zich schuldig maakten aan gruwelijken kindermoord. „Keer naar uw woning terug," zeide zij, „en onderneem een kruistocht tegen deze monsterlijke gewoonte. Tracht het volk van gedachten te doen veranderen. Als gij er in slaagt dan zal u, binnen drie jaar, de grootste eer te beurt vallen." Chan vertrok. Hij ging in zijn woonplaats de huizen der menschen binnen, sprak met hen, en won hen voor de leer dat men de kleine kinderen niet moet dooden. Velen luisterden naar hem, en hij kreeg een groot aantal aanhangers. Na drie jaar legde hij schitterende examens af, en dit was nog maar het begin van zijn goed fortuin. De fee had woord gehouden.

* * *

Deze verhaaltjes zijn, naar onzen smaak, wel wat kinderachtig. Maar wie de bedoeling begrijpt zal ze waardeeren. Het is een strijd tegen een volkszonde, zooals bij ons tegen den alcohol; en in dien strijd zijn alle eerlijke middelen

goed, als zij het volk maar helpen genezen van zijn ondeugd.

Hieronder volgt de korte inhoudsopgaaf van twee geliefde Chineesche tooneelstukken, waarin wijze rechters, ware Salomo's, optreden.

§ Het meest bekende stuk „Hoei-Lan-Ki" (Kring van Krijt), van den dichter Li-King-Tao, werd reeds in 1830 ongeveer door St. Julien in 't Fransch, en een paar jaar later in 't Engelsch vertaald. In 't vierde bedrijf eerst komt de hoofdzaak voor: de twistvraag tusschen twee vrouwen over het bezit van het kind. Ten einde raad, laat de rechter een kring van krijt op den vloer trekken, het driejarige, teere, aanvallige kind middenin plaatsen, en gebiedt den twee vrouwen ieder het kind bij een handje te vatten, daarbij bepalende, dat het kind zou toebehooren aan haar, die het kind over de lijn heen naar zich toe zou halen. De ware moeder, Hai Tang, liet spoedig het handje los, zoodat de zaak beslist scheen, maar de rechter dacht er anders over. Hai Tang gaf, op zijn vraag waarom zij het kind had losgelaten, zulke welsprekende, hartroerende bewijzen van moederlijke teederheid, dat hij het kind aan haar toewees. Schaamte en berouw brachten de andere pleitster tot bekentenis.

Een ander, niet minder aardig stuk is: „De Vrouw van den Landverhuizer", dat tegenwoordig in China veel wordt gespeeld. De inhoud is als volgt:

De held van het stuk, Lim, uit 't dorpje

Lam-ji, heeft na veel inspanning en hard werken het zoo ver gebracht, dat hij een huishouden kan opzetten. Zijn schoonmoeder, Ma, die hij vereert alsof zij zijn eigen moeder was, woont bij hem in.

Kort na het huwelijk komt het ongeluk het huishoudentje overvallen. Zij geraken tot armoede, zoodat Lim besluit het voorbeeld van duizenden te volgen en zijn geluk in het buitenland te gaan beproeven. Moeder en dochter trachten zich in de moeilijke omstandigheden te redden; jaren achtereen laat Lim niets van zich hooren. Men waant den echtgenoot dood, maar daar er geen zekerheid daaromtrent bestaat, slaat de schoone trouwe vrouw alle huwelijksaanzoeken af. Eindelijk verneemt zij van een vriend haars mans, die gelijk met hem het land heeft verlaten, dat deze ver weg is gestorven en begraven, en nu reikt ze haar hand aan een rijk man, onder voorwaarde dat zij haar moeder zoo dikwijls kan bezoeken als zij verlangt, en voor haar mag zorgen. De herinnering aan Lim blijft haar echter dierbaar.

Op zekeren namiddag, dat zij met haar echtgenoot haar moeder bezoekt, is het jonggehuwde paar verwonderd daar een vreemdeling te vinden, in wien de vrouw spoedig haar eersten echtvriend herkent, haar Lim, wien het in het buitenland zeer goed is gegaan, en die nu zijn aanspraken wil doen gelden. Daar de tweede echtgenoot de zijne niet verkiest op te geven, besluit het gezelschap dadelijk tot den rechter te gaan, die zeer verlegen is met het geval, en eigenlijk niet weet welke schikking

voor te stellen. Het geding, dat reeds eenige uren geduurd had, zou den volgenden dag worden voortgezet, maar de echtgenoote moest in het rechtsgebouw achterblijven. Troosteloos gaan de beide pretendenten ieder zijns weegs. Lim hoopte dat de nacht raad zou brengen. Ma had den rechter iets in 't oor gefluisterd, en zij was op de hand van Lim.

Bij den eersten gong-slag, die aankondigde dat de zitting zou beginnen, stormden de twee echtgenooten de gerechtszaal binnen, maar zagen tegelijkertijd aan de tegenovergestelde zijde gerechtsdienaars binnenstuiven, die vol schrik aan de rechters mededeelden, dat de betwiste echtgenoote uit wanhoop een einde aan haar leven had gemaakt! Toen de eerste schrik voorbij was en de mannen de zaal wilden verlaten, riep de hoofdrechter hen terug, en vroeg wie nu de kosten van het proces en van de begrafenis zou vergoeden. De tweede echtgenoot scheen niet veel lust te gevoelen het snelle maar dure recht en daarenboven nog de begrafenis te betalen. De bedroefde Lim, uit zijn verdooving ontwaakt, verklaarde die kosten te willen dragen.

De begrafenis moest kostbaar zijn. De zaak was daarmede beslist, het lijk behoorde nu aan Lim; maar op een teeken van den rechter werd een deur geopend, en ziet.... de doodgewaande vrouw trad binnen. Zij werd nu natuurlijk door den wijzen rechter aan den overgelukkigen Lim als huisvrouw toegewezen.

Van ℞ af uit *Het Volksdagblad.*

Ten slotte nog een aardige Chineesche sage. De Chineezen zijn niet erg muzikaal. Dat weten ze zelf wel; maar oudtijds, beweren zij, waren zij het wèl. Het is een gave die zij verloren hebben, en de sage vertelt „hoe de muziek in China gestorven is."

In een bootje, wiegelend op de gouden golven van een groot meer, schitterend in avondzonnegloed, zat een der laatste groote vioolspelers en speelde er zijn avondlied.

Boven het meer op een berghelling liep een herdersknaap en weidde er zijn kudde.

De viooltonen stegen tot hem op en grepen zijn jonge ziel met een onweerstaanbare macht, en hij zat neer, luisterde en luisterde.

Eindelijk zweeg de viool.

Het was den herdersknaap als had de viool zijn eigen lied uitgezongen.

Kende hij het lied?

Zou hij het kunnen zingen?

En hij zong, — zong het lied van begin tot einde met alle kleine modulaties, zooals de viool het hem voorgezongen had.

Nu luisterde de vioolspeler op zijn beurt naar die wondere tonen, zijn eigen lied, dat hem van de berghelling teruggezonden werd.

Een ongekende blijdschap vervulde zijn ziel. Eén eenige die zijn zielsmuziek verstond. Hij stuurde aan wal, en toen de zon achter gouden bergtoppen verdween, vond hij de ziel, waarnaar hij zoo lang gezocht had: „die hem kende zooals hij zichzelf kende."

Toen zij van elkaar gingen, beloofde de vioolspeler hem geld te verschaffen om te studeeren, dan zou hij over drie jaar terugkomen en hem meenemen waarheen hij gaan zou.

Over drie jaar komt hij weer en ontmoet een ouden man met langen grijzen baard, geheel in 't wit, in rouw, 1) gekleed. Hij vraagt naar den herdersknaap, en het antwoord luidt:

„Hij is dezer dagen gestorven, ik ben zijn vader, en ik kom van zijn graf."

En de vioolspeler vraagt: „Breng mij daarheen."

Op het graf van den herdersknaap, de eenige die zijn spel had verstaan, slaat hij zijn viool aan stukken.

Nooit meer wilde hij spelen, nu hij niet meer vinden zou de ziel die de zijne kende.

Zoo stierf de muziek in China. Maar tot op den huidigen dag gaat het spreekwoord onder de Chineezen: „Dat is het geluk, een vriend te vinden die mij kent zooals ik mij zelf ken."

Uit „Noorweegsche Brieven"
in *Het Algemeen Handelsblad.*

1) In China is wit de kleur van den rouw. N.

Het grootste Wonder van China.

Er zijn drie wonderen in de geschiedenis van China: de Demonen van Tang-Chau; de Donder van Loeng-Chau, en de Springvloed van Hang-Chau; de laatste het grootste van alle en nog heden ten dage waarneembaar, terwijl de twee andere reeds lang zijn verloren in de nevelen van oudheid en vergetelheid.

Op den achttienden avond van de tweede en op den achttienden avond van de achtste en negende maand van het Chineesche jaar, komen de hoogste getijden van den Stillen Oceaan door de trechtervormige uitmonding van de Hang-Chau-baai tot aan de baars 1) en zandbanken voor de monding van de snelvlietende Tsien-tang rivier. Het rivierwater biedt een oogenblik tegenstand, totdat de woedende zee hooger rijst, en optorent tot een groote, witte, bulderende, schuimende golf, tien, twaalf, vijftien en zelfs twintig voet hoog. De Groote Golf, het „Witte Ding", stormt de smaller wordende rivier op met een snelheid van tien tot dertien mijlen per uur, met een geraas dat een uur voor zijn aankomst reeds verneembaar

1) Baars = technische benaming voor de water-opstuwingen, die dáár ontstaan waar het vloed-water van de zee aandruischt tegen de uitloozing eener rivier. Onder de plek waar de opstuwing gewoonlijk plaats heeft, ontstaan zandbanken. N.

is; en dit is het meest indrukwekkende, verbazende, boeiende vloedverschijnsel dat er bestaat; een werkelijk wereld-wonder, waard dat men ver gaat en lang wacht om het te zien.

En toch, hoe weinigen gaan het zien wanneer het zichtbaar is bij Hai-ning, dat slechts op een afstand van zeventig mijlen, langs een gemakkelijken waterweg, verwijderd ligt van Shanghai, waar men, per telefoon, prachtige woonbooten en stoombarkassen bestellen kan.

Onze twee woon-booten, aan elkander gemeerd en voortgetrokken door de stoombarkas, verlieten de grijze muren van het oude Shanghai, en voeren de Whangpoe-rivier op, langs de Engelsche en Fransche nederzettingen, en de rijen aan rijen voor anker liggende Chineesche jonken. Langzaam stevenden wij voorbij de *likin* of het tolkantoor, boven de stad, zoo langzaam dat de loods den tijd had om onze paspoorten tegen de glazen ramen van het barkas aan te gooien. Iedere paar uur werd deze vormelijkheid herhaald; doch slechts één kanonneerboot op het Groote Kanaal hield ons staande om de dokumenten te lezen. We troffen een heerlijken zonsondergang toen wij het zeven mijlen breede bassin bereikten, dat aan een meer doet denken. Een wonderlijk bleeke, zuivere, porceleinblauwe hemel smolt weg in groenachtig en zuiver citroengeel aan den horizon, en was bespikkeld met kleine witte wolkjes, die in purper ontgloeiden toen de zon onderging, en ieder golfje dat onder haar bereik kwam met gouden gloed bedrupte. Toen

de gloeiende schijf der zon verdwenen was, werd een ronde witte wolk in het oosten geheel zacht rood; en in een gloed van zilver en paarlkleur lag, onder 't schijnsel der volle negende maan, die het wonder voor ons ging wrochten, heel de omtrek van het vasteland.

Met een oorverdoovend geschreeuw en getoeter stoomde onze barkas onder de groote hooge boog van een brug door; de laotas (de „ouden" of „kapiteins") lieten de touwen los, en de twee woonbooten werden achter mekaar aan in het Groote Kanaal gesleept. Wij baanden ons een weg door water-voorsteden 1) en stoomden door de gracht rondom een ommuurde vesting — „half zoo oud als de Tijd-zelf," waar de heldere maan, in vereeniging met het weerkaatsende water, met in puin vallende gebouwen, en torens met rondom uitstekende dakgoten in den vorm van drakenkoppen, effekten te weeg bracht die ons midden in Tooverland verplaatsten. Den geheelen nacht door werd het gekrijsch der stoombarkas weerkaatst door de wallen der versterkte steden langs het Groote Kanaal, steden die de herinnering bewaarden aan oproer en krijg, waar belegering, bloedbad en vuur hun sporen hadden achtergelaten in vernielde bruggen en torens, — terwijl de muren daar nog stonden, ongeschonden en welsprekend.

Het was een zeldzaam schoone herfstmorgen

1) In China leeft een deel der bevolking van sommige steden in booten op het water. Die verzamelingen van woonschepen vormen letterlijk de vóórstad van menige hoofdstad. N.

toen wij het Groote Kanaal afzakten naar Samen. De steenen bedijking, met zacht glooiende bochten van graniet 1) liep eertijds langs het geheele, ruim zeshonderd mijlen lange gedeelte van het kanaal tusschen Hang-Chau en Peking. Zij was tevens een voorname weg, waarlangs huizen zich aan huizen rijden. Maar tijdens het vreeselijke oproer der Thai-pings 2) had deze streek veel te lijden, en slechts één dertigste der geheele bevolking bleef er over. Een Chineesche spreuk zegt: „De Sungs maakten de wegen en de bruggen; de Tangs de torens; de Mings de pagoden (tempels);" daarmeê bedoelende dat deze vorstenhuizen alle drie hun best deden op dit Keizerlijk Kanaal met den daarbij behoorenden grooten weg. China is het land der bruggen bij uitnemendheid; en dit gedeelte van het Groote Kanaal bevatte eens een zoodanige verzameling van bruggen, van allerlei grootte en bouw, als geen land ter wereld ooit vermocht te vertoonen. De eene brug na de andere welfde zich over onze hoofden: bruggen in den vorm van bochels, van hoefijzers, van

1) De bochten hebben méér te lijden van den stroom en worden dus sterker gemaakt. N.

2) Een volksopstand die van 1851—1866 duurde en die eerst bedwongen werd door de hulp der Engelschen onder Gordon. Het volk, de knevelarijen der mandarijnen en dergelijke hooge ambtenaren moede, stond in ontzaglijke scharen tegen de Regeering op. Dit oproer is eenigszins te vergelijken bij de Fransche Revolutie van 1789, maar had niet dezelfde verstrekkende gevolgen, daar China zoo'n afgesloten Rijk is. N.

brillen, van kameelruggen en van naaldenoogen, en haar bogen of ovalen verhieven zich soms wel veertig tot vijftig voet in de lucht, met uitgesneden borstweringen, met piers, met leeuwen als dorpelwachters, met afloopgoten als drakenmuilen, en met steenen zerken vol opschriften; alles zoo goed als ongeschonden. Alleen waren door den tijd de scherpe hoeken en kanten zacht afgerond, en had het marmer een rijken, warmgelen tint aangenomen. *Patiows*, of kunstig besneden eerepoorten, met toestemming van den Keizer opgericht ter herinnering aan den een of anderen zelfopofferenden zoon, of aan een getrouwe weduwe, staan nu nog in zulken grooten getale langs het kanaal, dat men mag aannemen dat zij eertijds zoo dicht aan elkander geschaard stonden als de kapelletjes in een kathedraal. 1) Ze zijn nu vervallen en verwaarloosd, ze zakken door, staan te waggelen, en hellen voorover totdat zij in puin vallen, en ze zijn overwoekerd van mos en slingerplanten, die meedoogend de verwoestingen bedekken, door den tijd aangebracht in haar steenen kant- en fijn netwerk. Wat zou men gaarne één van die wonderschoone gedenkteekenen overbrengen naar een der parken van

1) In een kathedraal of hoofdkerk vindt men, behalve het koor met het hoofdaltaar, dat voor de groote algemeene diensten wordt gebruikt, ook nog, langs de wanden van de kerk, een aantal „kapelletjes" met zij-altaren, waar bijzondere diensten worden verricht, bijv. zielmissen, of missen ter eere van een bepaalden Heilige. N.

een groote stad in Europa of Amerika, waar zulk een zeldzaam stuk beeldhouwwerk oneindig schooner uitwerking zou hebben dan de obelisken, of de veroverde kanonnen waar ze nu meê pronken!

We hadden de rijst- en katoenvelden in de nabijheid van Shang-hai reeds ver achter ons; en overal op de weelderig groene oevers zagen wij in 't blauw gekleede menschen 1) op en neer klimmen, en werken tusschen de gloeiend roode talkboomen, de bessen inzamelend tot de hoogst primitieve bereiding van kaarsen in huis. 2) — Mijlen aan één stuk verrieden de lage moerbeiboomen, afgeknot als in Europa de wilgen, de voornaamste industrie van die streek: de zijdeteelt. Kortom, iedere mijl afstands was merkwaardig, langs dit prachtige kanaal, waar de keizers uit het huis Sung en de Groote Khan 3) langs voeren in vergulde barken, en waar Marco Polo, Rashoedin en Ibn Batoeta, ieder in hun eigen taal, -- Italiaansch, Perzisch en Arabisch — geen woorden genoeg

1) Blauw schijnt *de* kleur der Chineezen te zijn. Men ziet ze meestal in wijde blauwe broeken loopen, van katoen of zijde; en de deftige lieden in lange blauwe mantels. N.

2) Ik zag de Chineezen in Indië bij hun feesten altoos vuurroode waskaarsen gebruiken, en dacht dat die zoo geverfd waren. Het bovenstaande doet mij veronderstellen dat de kleur der plantaardige was rood is, en dat, uit oude herinnering, ook de kaarsen uit ander vet bereid, rood gekleurd worden. N.

3) D. w. z. Dschingis-Khan, de Mongoolsche Alexander de Groote, die van 1154—1227 leefde en zoowat heel Oost-Azië aan zijn heerschappij onderwierp. N.

konden vinden — en ook geen woorden die schilderachtig genoeg waren — om de wonderen te beschrijven van Cathay 1), dat zij eeuwen vóór de ontdekking van Amerika bezochten.

Bij Samen keerden wij ons van het breede bedijkte kanaal, met zijn keizerlijke telegraafdraden af, en begaven ons op waterpaadjes, smalle stroompjes tusschen groene oevers en levende heggen, waar ternauwernood ruimte was voor een boot om doorheen te gaan. Wij kwamen langs steden van minderen rang, als Sa-jow, Sa-men-yoe, Ko-ti en dergelijke, op de oevers verspreid; langs boogbruggen, langs theehuizen met uitspringende en over 't water hangende vensters; en langs markten, overal krioelend van hetzelfde gele, niet bijzonder aantrekkelijke volkje, dat ons aangaapte en uitlachte en achterna riep terwijl wij er langs voeren, onzen weg banend tusschen kleine prauwen en kano's vol schreeuwende en scheldende schippers en roeiers. De kreeken en kanaaltjes werden al enger, de bogen der bruggen al lager, totdat wij de stoompijpen van 't barkas en de keukenschoorsteenen der woonbooten moesten neerslaan om onder de lage bruggen heen te kunnen kruipen. Hier zijn alle wegen waterwegen; alle vervoer over land beperkt zich tot een weg van kreek tot kreek, over een of twee velden. De oogsten worden vervoerd, de markten bezocht en voorzien door middel van schuiten; zelfs marskramers en ketellappers

1) Een oude naam voor China. N.

gaan per schuit; en de menschen hebben hier geleerd zoowel met hun handen als met hun voeten te roeien. Deze „voetbootjes" zijn de komiekste, lachwekkendste dingen die wij ooit zagen: kleine smalle „sampans" — Chineesche bootjes — ieder met één enkel persoon als heele bemanning, die op zijn gemak achter in de boot zit, den roeiriem vasthoudt met zijn lange, vlugge, aapachtige teenen, en stuurt met een soort van korten stuurstok dien hij stevig onder één arm houdt. Die mannen in hun bootjes zagen er komiek lui en gemakkelijk uit, zooals zij daar zaten, achterover geleund, als luierend, en toch vlug over 't water schietend, hun boot sturend met hun oksels, en blijkbaar vol diepe minachting voor alle dommeriken die hun boot voortroeien met hun handen!

Tegen twaalf uur schoten we alweer onder een brug door, en kwamen uit in een breede gracht aan den noordwestelijken hoek van de muren van Hai-ning. Daar zag men weer de zelfde muren van grijzen gebakken steen, die al deze provinciesteden omringen. Langs de noordzijde van de gracht liep een glooiende oever, groen van gras en geboomte; de gracht zelf was eigenlijk een kom, en liep uit tegen een hoogen steenen dijk, waar een edelgebouwde pagode boven de hoofdpoort der stad uitstak.

Het bassin was bedekt met cargo-booten, bezig met laden en lossen. Koelies met graanzakken en takkebossen op hun schouders, sjouwden den oever op en verdwenen langs

geplaveide paden onder de boomen; en andere koelies met zware ladingen stroopapier en gedroogde visch, daalden neer in eentonige reeksen, als even zoovele mieren.

De tegels waren glad en glibberig geworden door de bloote voeten van wie weet hoeveel geslachten; en het was een heele inspanning om bij de stadspoorten om de hoeken heen te komen, en de reeksen van brommende koelies uit den weg te gaan, ten einde te kunnen belanden bij den breeden, hoogen dijk tusschen de stadsmuren en de Tsien-tang-Rivier. Deze groote steenen zeedijk, met zijn hoogen wal van vastgestampten grond, steenen en palen, loopt over een uitgestrektheid van meer dan honderd en twintig mijlen langs den noordelijken oever van Tsien-tang, en is een waar monument van geduld en volharding: sedert meer dan twaalf honderd jaar is er aan dezen dijk gebouwd en herbouwd, werd hij vernield en weder hersteld. De Tsien-tang, een modderige, volstrekt niet behagelijke stroom, ligt een mijl ver van Hai-ning, en steeg bij den springvloed waarvan ik spreek, tot op een paar voet na tot aan den rand van den dijk. Een rij van plompe, platboomde Ning-po-jonken, in schrille kleuren geverfd, en met een paar uitpuilende oogen aangebracht aan den boeg, lagen aan den dijk gemeerd, van lading omruilend met de booten in het bassin. Want juist wegens die ontzettende vloeden, is er geen onmiddellijke verbinding van dit gedeelte van het kanaal met de rivier. Koelies, schippers en leegloopers

omringden ons, en gaapten ons aan. Zij liepen achter ons aan naar de fraaie Botha-pagode, die een duizend jaar geleden werd gebouwd, met de bedoeling om de verwoestingen van den ontzettenden waterdraak te stuiten. De pagode, ofschoon haar gelijkvloersche verdieping als graanschuur wordt gebezigd en geen spoor van altaren vertoont, is nog in een zeer goeden staat; en van ieder harer zes galerijen, met de fantastische daken en schommelende klokjes, krijgt men een beter uitzicht op de bruine rivier en haar tegenoverliggenden lagen groenen oever, en de luchtige blauwe omtrekken van de Ning-po bergen, en op de Hang-chau-baai, twee mijlen verderop.

Nog een eindje verder op den dijk is een zindelijk, nieuw tempeltje, waar de jonkschippers hun gebeden en offers gaan brengen aan de goden, en waar de priesters de woede der golven trachten te bezweren door middel van vuurwerk, gongslagen, wierookwalm en gebeden. Die priesters wisten ons nog minder dan de andere menschen te vertellen van de ééne bronzen koe, die als neergeworpen in het gras bij den stadsmuur lag; want al de anderen hadden ons weten meê te deelen dat er vroeger vijftig van deze koeien gelegen hadden op het breede grasveld, om den waterdraak in 't oog te houden en Hai-ning te beschermen, en dat al de anderen waren „weggewandeld", bij gelegenheid dat een zeldzaam woedende springvloed den dijk had geteisterd. Een bliksemstraal had deze éénig overgebleven wachteres getroffen

en van haar horens beroofd; en vreemde schrammen in de huid van het dier deden denken aan kogels en granaten uit den tijd der Taiping-oproeren. Maar op al wat wij vroegen omtrent deze zonderlinge deuken in het stevige metaal; of omtrent het inschrift op den eenen schouder van de koe, heette het strijk en zet: „ik weet niet."

Vóór middernacht waren alle jonken van den zeedijk verdwenen, en met den vloed twintig voet opgestuwd naar een breed steenen vlak, — dus twintig voet dichter gekomen bij de ingekrompen rivier. Deze soort van kade of platform, opzettelijk bestemd tot een toevluchtsoord voor de jonken, was voorzien van een dubbele rij palen en ruwe steenen. Ze loopt over een uitgestrektheid van duizend schreden ongeveer langs den dijk, en wordt verdedigd door twee sikkelvormige hoofden, die de branding van den vloed moeten breken. De jonken zaten daar hoog en droog, stevig liggend op hun platte bodems, zeven voet boven de Tsien-tang die nu met de eb leegliep naar zee, wegsluipend met een schor en verraderlijk geluid, als wilde zij zeggen dat zij straks wel wraak zou nemen over haar gedwongen terugtocht.

Toen hoorden we, héél uit de verte, een zacht, laag, langrollend geluid, een dof *„dumbedie-dumbedie-dumbedie-dumbedie,"* dat maar al dóór dreunde, en steeds nader kwam en luider werd; nu was het reeds het hoefgetrappel van een onafzienbaar regiment paardevolk op een groote wapenschouw; een oogenblik later het loodzware

geklots eener branding op een koraalrif nog later het onmiskenbaar geluid van vallende wateren; toen het klotsende, rameiende geluid van brekende golven, golvend brekend zonder rust of poozen, langzaam zingend de machtige toonladder der razende zee.

De maan had bijna haar zenith (hoogtepunt) bereikt, en haar verblindend licht dwong ons tot haar op te zien. Ieder onzer stond op dat oogenblik juist in het midden van zijn eigen schaduwcirkel op den grond, en de vloed moest dus gauw komen; maar het was een kalme nacht, en eerst drie kwartier uur nadat onze ongeoefende ooren het eerste verre, dof murmelend geluid hadden opgevangen, zagen wij het „Witte Ding" — een spookachtige lijn van wit — zoo glad en snel over het water glijdend als de schaduw van een eclips over een landschap. Nader en nader kwam het, al brullend; grooter werd het en witter, totdat wij heel de bobbelende, schuimende, bewegelijke voorzijde zagen, bekroond met een diadeem van droppels en schuimvlokken, die hoogopspatten in het maanlicht. Met het gebrul van woeste wateren kwam het ontzettende „Ding" naar ons toe, zijn witte kruin hooger en hooger verheffend in de lucht, terwijl het de flanken lekte van de pijlers waarachter de jonken lagen. Er was geschreeuw en gegil en helsch gekrijsch onder de bootslieden, toen de razende vloed nader kwam. Een vuurpijl siste, voetzoekers knetterden, gongs weergalmden; maar al die kleine geluiden door menschen gemaakt, verdronken in het gebrul

van het voorbijstormende „Witte Ding"; en er volgde een ontzettend gesis als van duizend slangen, een zieden als van reuzenketels, een gezwiep als van ontelbare zweepen, een gerommel als van strijdwagens, van de nog hoogere golven die achter de eerste aan kwamen; het somberste gehuil dat ik ooit van wateren hoorde; en al die golven vlogen voorbij, in dolle vaart, in duizelende wieling, in spookachtige snelheid.

Toen de tien voet hooge watermuur den rand bereikte van de kade waarop de jonken lagen, waren deze in een oogenblik allemaal vlot. Iedere jonk dobberde mee van de eene golf op de andere, en steeg en steeg langs den zeedijk opwaarts, met een snelheid die ons begrip te boven ging. En bij 't al-maar-stijgen van den vloed kreeg het water steeds grootere snelheid, zoodat men kwam onder het verlammend besef van een groot, dreigend gevaar, dat men niet kon ontvlieden. Want iets geheimzinnigs tooverde u vast aan die plek, ofschoon in den korten tijd van nog geen kwartier twee derden van de geheele ontzaggelijke massa van het vloedwater tegen den dijk was komen aanstormen, en het allen schijn had alsof het uren aanéén met dezelfde kracht zou rijzen. Met dien ontzettenden vloed meê kwam een koele, ziltige zeelucht, de ademtocht van den oceaan, opgerezen uit zijn diepste diepten.

Een spookachtige mist steeg op. Lijkwaden van nevel werden uitgespreid over de straks zoo triomfantelijk schijnende maan, en de zee wierp haar eigen sluier over een der meest

ontzaglijke schouwspelen die de maan en de Stille Oceaan te zamen opvoeren.

Den volgenden dag, stipt om twaalf uur, hoorden onze gespannen ooren het eerste, verre, langrollende *dum-dum-dum*, — zoo regelmatig als de slag van een stoomhamer, en zagen wij heel ver op het water een witte lijn. Wij namen ze waar, eerst door kijkers, daarna met het bloote oog, terwijl het daar aanzweefde over het breede vlak; en wij vroegen ons verwonderd af hoe die ééne lange, langzame, witte golf, door de omstandigheid dat het middernacht en volle maan was, zóó spookachtig en ontzagwekkend had kunnen worden. Maar op een afstand van een kwart of een achtste mijl scheen de golf al haar krachten te vergâren, te stijgen, te verdubbelen, en steeds hooger òp te spuiten, totdat zij onder onze voeten voorbijvoer met de snelheid en de woede van een wervelwind. De gestampte grond van den grooten stutmuur dreunde; geluidsgolven die ons deden sidderen bonsden tegen onze ooren aan; en mijn ademhaling was even hijgend, mijn knieën waren even wankel als zij den vorigen middernacht geweest waren. De oude schrijvers zeggen: „Zijn branding rijst op als een heuvel en zijn golfslag als een huis; zijn stem is als het rollen van den donder, en als hij nadert is het als wilde hij de hemelen verzwelgen en de zon overstroomen."

De voorzijde van den watermuur, één lange lijn gespannen van kust tot kust, was een verwarde, ziedende massa van bobbels, droppels

en rook van meer dan tien voet hoogte, midden in den stroom zich opstuwend tot een boog van nog vier of vijf voet hooger; terwijl achter dezen voormuur het water zich glooiend optorende tot golven van nog grootere hoogte en over alles heenslingerend schuim. De steile witte schuimbank moest, zou men zeggen, de rivier overdwars afsluiten, terug drijven, over haar onderstroom heen doen terugkeeren landwaarts in. Maar dat is niet zoo. De vlugge stroom liep zoo snel als ooit naar de zee toe, zich niet bekommerend om den vloed; en de groote golf scheen over het modderbruine riviervlak heen te loopen als over een vasten, gladden bodem. Die groote golf lijkt kleiner en lager dan zij is, wanneer men haar ziet van den vijf-en-twintig voet hoogen dijk; en op photographieën maakt zij niet den indruk van zóó groot te zijn; maar wie ooit dat ontzettend, ongeloofelijk gebrul hoorde van dien golfslag, die behoudt zijn leven lang een diepen eerbied voor deze „terreur blanche" 1) van den Oceaan!

Een lange rij jonken lagen op de kade onder den zeedijk. Haar boegsprieten wezen stroomafwaarts. Met bamboezen kabels lagen ze gemeerd aan boomen op den dijk. Bij de eerste aanraking door den top van de schuimende

1) „Terreur blanche" = „witte schrik"; een naspel van de Fransche Revolutie, die de „terreur rouge" = „roode schrik" werd genoemd, met het oog op al het bloed dat er vloeide. Maar bij de geschiedkundige „terreur blanche" vloeide óók bloed; bij die der zee blijft het bij bruisend water. N.

golf werd iedere jonk vlot, en klom, al dansend, met snelle sprongen tegen den dijk op, als een levend wezen met bovennatuurlijke krachten begaafd. Al de bootslieden schreeuwden als bezetenen, terwijl zij handen vol werk hadden om ieder zijn eigen jonk àf te houden, van den dijk zoowel als van de andere jonken, maar geen hunner geluiden kon worden gehoord voor dat de brullende vóórgolf voorbij was, met haar sissend en ziedend gevolg. De golf rende de rivier op, en de woeste wateren renden haar achterna, met een snelheid van dertien mijlen in het uur. Een twintigtal groote bruine jonken, alle zeilen op, die in de baai lagen toen de vloed kwam, kwamen met dezen meê en dreven stroomopwaarts, op de golven rijdend zoo licht als notedoppen. Die groote waggelende arken bogen en dansten, en draaiden rond om haar eigen as; en hulpeloos overgeleverd aan het geslinger en gewervel van dat water-oproer, wendden ze zich beurtelings naar alle hemelstreken, en zeilden voort al naar het uitviel: nu eens den boeg vooruit, dan den achtersteven; dan bak-, dan stuurboord, schommelend en draaiend naar alle richtingen, terwijl alle zeilen op de dolste wijze heen en weer flapperden. Men werd zeeziek, alleen maar door te kijken naar al de fratsen die de jonken maakten; en 't zou niemand verwonderd hebben, als de oude eerwaardige pagode over den zeedijk was gaan ronddansen. Bij de nadering van deze bekekste vaartuigen greep iedere bootsman langs den dijk zijn boothaak, en begon uit alle macht te

gillen. Eindelijk, als had een toovernimf haar stokje uitgestrekt, kwamen een paar jonken, in steeds kleiner wordende cirkels, naar den oever toegedraaid, en 't was alsof zij, als dansende paren in een volle balzaal, al draaiend uitkeken naar een goed zitje langs den zaalmuur; om eindelijk, met een laatsten zwaai, de zeilen met een flap te laten vallen, en ieder voor zich netjes binnen te schuiven als in een voorafbesproken plaatsje langs den dijk. Al de toeschouwers voelden zich verlicht als er een eind kwam aan deze manoeuvre, die al onze zenuwen op het hoogst spande, want geen meer angst aanjagend schouwspel is denkbaar. Men moet het gezien hebben, om te weten wat een knap zeeman al zoo kan uitvoeren met zeil en roeispaan, en hoe hij zich laat helpen door een springvloed. Men krijgt eerbied voor deze Chineesche schippers die, schijnbaar eerst overgeleverd aan den vloed, hem ten slotte blijken te hebben gebruikt als hun nederigen dienaar.

Enkele van de wachtende jonken lieten los, kwamen in den stroom, en reden, met de andere jonken, op den rug der golven de rivier op tot Hang-chau, — een weg van drie-en-twintig mijlen, dien de vloed gewoonlijk aflegt in twee uren. Hij neemt in hoogte af, naarmate hij stroom- en hellingopwaarts gaat, en als hij tien voet hoog is terwijl hij Hai-ning voorbijtrekt, is hij nog maar vijf voet hoog als hij bij Hang-chau aankomt, om nog verderop heelemaal weg te sterven. De laatste golvingen van het hooge getij worden tot op ongeveer achttien

mijlen boven de stad bespeurd. Alle scheepvaart stroomopwaarts moet noodwendig plaats hebben in het zog van den vloed; en twee uren nadat hij Hang-chau is voorbij gerold, moeten de jonken òf haastig stroomafwaarts drijven, òf een schuilplaats zoeken op de kaden of werven, tot dat doel aangebracht. Als een jonk zulk een kade niet kan bereiken vóór dat de vloed zich terugtrekt, dan is haar lot beslist. Geen vaartuig, hoe sterk ook, zou zonder te worden verbrijzeld weerstand kunnen bieden aan dien voortstormenden watermuur; en vijf uur vóór de vloed opkomt zijn er geen jonken meer te zien boven Hai-ning. Het transportschip Kite, 1) gedurende den opium-oorlog in 1840, 2) raakte vast op

1) Kite = vlieger. Spreek uit *kait*. N.

2) Een der *gemeenste* oorlogen die ooit op aarde werden gevoerd. In China werd niet geschoven; de invoer van het verderfelijke opium was bij de wet verboden. Maar de Engelschen hadden afzetmachten noodig voor het opium dat zij in Bengalen kweekten en bereidden, en kozen daartoe China uit. De keizer van China verzette zich uit alle macht hiertegen, waarom de Engelschen hem eenvoudig den oorlog aandeden. Zij wonnen natuurlijk het pleit, en thans zijn de Chineezen hartstochtelijke opiumschuivers. Laten wij echter, waar wij dezen oorlog platweg *gemeen* noemen, niet vergeten dat onze eigen Regeering in de Oost-Indische Koloniën langen tijd een zoet winstje maakte uit de zoogenaamde „opiumpacht", waarbij de verkoop van opium, tegen betaling van pacht, aan Chineezen op Java werd overgelaten. Thans is de pacht afgeschaft, waardoor aan tal van misbruiken paal en perk is gesteld. Maar nu verkoopt onze Regeering *zelf* aan de Inlanders het gif, waarmeê zij zich lichamelijk en zedelijk te gronde richten. Laten we dus niet àl te erg smalen

een zandbank in 't noordelijk deel der rivier, en werd onmiddellijk door den vloed omvergeslagen. Een poosje later braken van de *Phlegeton*, die op verkenning uit was in de omstreken van Hang-chau, de kabels, en het schip maakte een gevaarvollen rit op de ruggen der vloedgolven.

De stad Hai-ning bood ons weinig beziens-waardigs aan, behalve die ééne ruime, zindelijke tempel ter eere van de plaatselijke goden. Men bereikt de voorhoven van dezen tempel langs rijen van die klassieke *pailows* of gedenksteenen, en van de sentimenteel kijkende leeuwen van den god Fo, 1) die schenen te pronken met hun gewijde edelgesteenten. In den tempel zijn fijn gebeeldhouwde vensters, als steenen lofwerk: en vreemde paviljoentjes met uitgesneden doodkisten; er is een heiligdom waar de vergulde beelden worden bewaard, waarvan de zoldering in fraai beschilderde paneelen is afgedeeld. Hier worden ook vereeuwigd de namen van al de zonen van Hai-ning die met eere het groote letterkundig examen bestonden. Maar voor den vreemdeling is vooral merkwaardig een steenen kaart van de baai en de rivier, als een zerk

op die „gemeene" Engelschen. *Alle* blanke beschavers, zonder onderscheid, wij Hollanders óók, hebben in menig opzicht een schandelijke rol gespeeld tegenover de wilde, half beschaafde en hoogbeschaafde gekleurde rassen, de geheele geschiedenis door. Mocht het geslacht dat nu jong is, eenmaal optreden in een edeler rol tegenover onze zwakkere, ja hulpelooze menschenbroeders, dan die van opium- en jeneverbrengers! N.

1) De Chineesche naam van Boeddha. N.

in den muur gemetseld. Nog onlangs werden er duizenden taëls 1) besteed aan het herstellen van dezen tempel, uit welken de jaarlijksche processies na de volle maan van de tweede en achtste maan (maand) uittrekken, zooals van uit den gelijksoortigen tempel van Hang-chau. Bij die processies komen alle priesters en tempeldienaars en duizenden menschen op den dijk bijeen om den Geest van den Grooten Vloed te bezweren door gebeden, en door offeranden van voedsel, nagemaakt geld en kostbaarheden, dat alles begeleid door het geknetter van tien- en honderdduizenden voetzoekers. In vroegere tijden werden de boogschutters opgeroepen om hun pijlen af te schieten op den naderenden vloed, ten einde hem terug te drijven; want de Chineezen weten heel goed wat, of liever wie, die Groote Vloed is.

Hij begon, volgens hun meest vertrouwde zegslieden, in de vijfde eeuw vóór Christus, toen prins Tsze-sü, van het rijk van Woe, den oppervorst Poe-ch'a beleedigde, die hem daarom een zwaard zond. Gehoorzaam aan den keizerlijken wenk, pleegde Tsze-sü zelfmoord, en gelijk de eisch was, werd zijn lichaam in de rivier geworpen. Hij had gezegd dat hij 's morgens vóór den dauw en 's avonds bij de schemering komen zou om den achteruitgang en den val van Woe waar te nemen, en de klassieke schrijvers vertellen hoe sedert dien tijd de Groote Vloeden kwamen met een „geluid als van een wraakzuchtige", en hoe „het snelle

1) Een taël zilver is f 3,84 van onze munt. N.

geruisch van bliksem en donder kon gehoord worden meer dan dertig li 1) ver." De geest van Tsze-sü is de god van den Grooten Vloed; en in telkens weder opvlammende woede, als straf en wraak voor het kwaad dat hem in deze wereld was aangedaan, kwam hij terug tot de plaats zijner inwoning om de dijken weg te spoelen, het lage land te overstroomen, en overal dood en verderf te brengen. „Dan kon men, als de Vloed op zijn hoogst was, Tsze-sü zien zitten in een doodenwagen, getrokken door witte paarden." Daarop bouwde men een tempel, ten einde zijn toorn door offers te verbidden. Vele tempels zijn nadien gebouwd, in de steden, en tusschen de steden langs den dijk, om zijn toorn te bezweren; gebeden zijn gesproken en offers gebracht, nu meer dan tweeduizend jaren lang; ieder nieuw vorstenhuis heeft Tsze-sü en diens voorouders 2) beschonken

1) Li = 575.5 meter. N.

2) In China wordt niet, gelijk bij ons, een man met geheel zijn nageslacht geadeld, maar een man met geheel zijn voorgeslacht. De nakomelingschap moet zijn eigen adel verdienen, vindt de Chinees. En ik vind in deze zaak de Chineesche zienswijze oneindig beter dan de onze. Het heeft geen zin, dat nakomelingen worden geëerd om de verdiensten van een voorvader; het geslacht dat den verdienstelijken mensch voortbracht verdient grooter eer. Trouwens, al hebben de Chineezen een vreemden uitleg van Springvloeden, Eclipsen, en dergelijke natuurverschijnselen, — uit al wat in dit stuk omtrent hun industrie en volksleven gezegd wordt, blijkt dat zij lang niet dom zijn, zéér intelligent en werkzaam zelfs; en hoe zedelijk hoog een Chinees staan kan, is u gebleken uit „De Vergiffenis van den Boeddhist." N.

met nieuwe eeretitels en waardigheden; keizerlijke brieven zijn hem voorgelezen en toegeworpen. Maar het helpt alles niet. Tsze-sü is een forsche hater, en de eeuwen schijnen hem niet te lang om zijn haat te koesteren.

De dijken werden gebouwd in de achtste en tiende eeuw (na Christus); de met steenen gepantserde zeedijk in de veertiende; en in de vorige eeuw gaf keizer Kien Loeng ongeveer vijf-en-twintig millioen gulden uit aan de bedijking van de Tsien-tang. Men zegt dat ongeveer duizend koelies dagelijks bezig zijn met het aanbrengen van herstellingen.

Daargelaten de schade en de stremming die hij den handel berokkent, en de sommen die jaarlijks worden verkwist aan vuurwerk, rijst, zijde, enz. — wat houdt dan die booze Tsze-sü een zeldzame, merkwaardige, prachtige oude zede in stand! En als de Chineezen half zoo slim waren als zij heeten te zijn, 1) wat zouden

1) Deze uitdrukking en wat er verderop volgt laat ik voor rekening van de schrijfster. Ik voor mij zou het een beetje anders denken en zeggen. Ik vind het nog zoo kwaad niet dat een mensch zich moeite en ontberingen moet getroosten om de natuur te bespieden in haar grootste schoonheid. Er is wat vóór dat men uit het vlakke Holland gemakkelijk in het bergachtige Zwitserland komt; maar er is wat tègen dat men uit de Zwitsersche dalen àl te gemakkelijk op àlle bergtoppen komt. Het schoonste schoon der natuur moest bewaard blijven voor de dapperen die er iets voor trotseeren; (zonder daarom nog te vervallen in ongeoorloofde waaghalzerij!) Het moest niet, voor eenig geld, onder 't bereik gesteld worden van menschen die er geen de minste inspanning voor over hebben. Misschien begrijp jullie mij niet, of niet geheel,

zij dan met gemak de onkosten die de rivieroever hen bezorgt, kunnen dekken, — en meer nog: er winst uit maken! Verbeeld u pleiziertreinen naar Hai-ning; gehuurde vensters en balkons in een „Vloed-zicht-hôtel"; genummerde huurjonken voor een wilden tocht op den rug van den vloed; en 's nachts illuminatie met rood Bengaalsch licht wanneer er geen maneschijn was. 1)

of word ik slechts door enkelen van jullie begrepen; maar als jullie ooit de natuur zult hebben leeren liefhebben in haar stille heiligdommen, waar nog geen menschenstroom haar kwam bederven en ontwijden, dàn zullen jullie me begrijpen. Men zou er een heel artikel over kunnen schrijven; maar laat mij kortelijks dit zeggen: het genot van buitenlucht, van bosch en hei, van heuvel en zeekust, moest niet het *voorrecht* zijn van enkele rijken en gegoeden, maar het *recht* van iedereen. Maar het dóórdringen tot plekjes van zeldzame grootschheid en schoonheid moest niet gemakkelijk worden gemaakt voor iedereen, — moest het voorrecht blijven van diegenen, die de natuur om nog andere redenen zoeken dan frissche lucht en vrije beweging.... Ik voor mij ben blij dat de Chinees, hoezeer ook handelsman in zijn ziel, zijn Wonder-Vloed nog niet verhandelt; en ofschoon het niet waarschijnlijk is dat ik ooit dien Wonder-Vloed zal zien, ben ik blij dat hij vooralsnog niet wordt verlicht met Bengaalsch vuur. Er zijn schoonheden, zóó grootsch en onaantastbaar, dat wij er met onze kinderachtige vertooningen maar liefst ver vandaan moesten blijven. N.

1) Ik vertaal dit omdat het er staat, en *niet* uit instemming. Het is een staaltje van de wijze waarop de meeste menschen de natuur beschouwen: een gelegenheid tot pretmaken buitenshuis.... Niet dat ik zulke mooie dingen zou willen houden voor mij alleen! Neen, niet voor mij-alléén, maar voor oprechte liefhebbers en bewonderaars. Niets-dan-pretmakers kunnen immers overal hun gading vinden, zonder de stille vreugde der bewonderaars te storen? N.

De Tsien-tang liep nu laag en stil, steelsgewijs en als pruilend, in zijn wegstervende ebbe terug naar de zee op dezen grooten achttienden nacht. Er lag een dunne mist over land en zee, en onnatuurlijk koude lucht werd ons toegeblazen toen wij met gespannen aandacht zaten te luisteren om eenig geluid op te vangen van den Vloed, met wien wij onze derde en laatste ontmoeting zouden hebben op dezen laatsten grooten avond van het jaar. Den eersten avond hadden wij het gehoord om 12.10, en de golf schoot ons voorbij om 12.50; maar dezen nacht hoorden onze meer geoefende ooren het zwakke gemurmel, het aanzwellende brom-geluid van de zee, het *dum-dum-dum* der overelkaar stortende wateren, om 12.25, — het oogenblik dat de Vloed een aanval deed op de landtong van Chisan, twaalf mijlen verder. Toen volgde er een uur van ingespannen, betooverend toeluisteren, gedurende hetwelk het groote preludium der zee toenam in sterkte en aanzwol tot crescendo in een machtigen klaagzang. Om 1.23 „verhief de woedende zijn ontzettende kruin", en met het verdoovend geweld van duizend plethamers joeg hij voorbij ons in stoomende vaart. Toen het gesis van tienduizend slangen, en het gebruis van machtige golvingen, en de Vloed was weer gekomen en met hem de vreemde lucht, van den zeebodem meêgebracht. We zagen hem in het vreemde maanlicht, boogvormig oploopend in 't midden van de rivier, witter dan te voren heenstuivend over de kade waar de jonken lagen; en de heele

massa klonk en dreunde nòg luider en ontzagwekkender dan de vorige keeren. De maan was juist boven onze hoofden, toen de Vloed langs de pagode stormde. Een raket en eenige vonkenspattende voetzoekers bewezen dat de priesters hun plicht deden; en onmiddellijk daarop viel er een zwaar mistgordijn neer, en maakte een einde aan het schouwspel. Voor dien nacht en dat jaar was voor Hai-ning het grootsche schouwspel afgeloopen.

Een vriendelijke oude jonkschipper verzekerde ons nogmaals dat deze herfstvloeden de beste waren, en de grootste van het jaar; en dat de achttiende nacht van de achtste en negende maand betere gelegenheid gaven om den Vloed te zien dan de achttiende nacht van de tweede maand, tenzij er een oostenwind of een woedende storm heerschte. „Hai-ya!" zei de oude man; „het mooiste gezicht had je drie jaar geleden (1893), bij den Grooten Vloed van de achtste maand. De golf kwam over den zeedijk, klotste tegen de pagode aan en wierp zeewater tot in 't bassin. Veel menschen werden gedood, veel jonken raakten los en weg, en vele andere werden stuk geslagen tegen den steenen dijk."

Maar in den regel komt het water niet hooger dan wij het zagen, en dat is maar goed ook.

ELIZA RUHAMAH SCIDMORE.